Konferencë shkencore ndërkombëtare
International scientific conference

Cilësia e arsimit parauniversitar në Kosovë dhe kahet e zhvillimit

Quality of pre-university Education in Kosovo and development trends

LIBRI I ABSTRAKTEVE
BOOK OF ABSTRACT

CILËSIA E ARSIMIT PARAUNIVERSITAR NË KOSOVË DHE KAHET E ZHVILLIMIT

ORGANIZUAR NGA:

INSTITUTI PEDAGOGJIK I KOSOVËS

CARITAS Schweiz Suisse Svizzera Svizra

LIBRI I ABSTRAKTEVE
BOOK OF ABSTRACT

QUALITY OF PRE-UNIVERSITY EDUCATION IN KOSOVO AND DEVELOPMENT TRENDS

ORGANISED BY:

INSTITUTI PEDAGOGJIK I KOSOVËS

CARITAS Schweiz Suisse Svizzera Svizra

Konferencë shkencore ndërkombëtare

Cilësia e arsimit parauniversitar në Kosovë dhe kahet e zhvillimit

Prishtinë
Dhjetor 2020

International scientific conference

Quality of pre-university Education in Kosovo and development trends

Prishtina
December 2020

Botues:
Instituti Pedagogjik i Kosovës

Për botuesin:
Nezir Çoçaj, drejtor

Korrektues gjuhësor:
Bekim Morina

Përgatitja teknike:
Skender Mekolli

Publishing:
Instituti Pedagogjik i Kosovës

The editor
Nezir Çoçaj, drejtor

Language Editor:
Bekim Morina

Technical preparation:
Skender Mekolli

Përmbajtja

Hyrje **10**

Nezir Çoçaj 14

Gerhard Schaumberger 14

Alan Armstrong – Education Scotland 24

Elizabeth McGuire 25

Kristy McFaul: Mbrojtja e kurrikulës sonë për të ardhmen me përgjigjen dixhitale ndaj Covid-19 26

Tringa Shpendi Şirin: Cilësia e edukimit në fëmijërinë e hershme para dhe pas COVID-19: Programet, Mësimdhëniësit dhe Roli i Familjes 29

Cristian Fabbi: Korniza Cilësore për Arsimin Parafillor 32

Seancat Paralele

Seanca 1 . Edukimi parashkollor dhe tekstet shkollore **37**

M. Aliu-Gashi, Z. Plakolli, B. Morina, S. Reçica: Edukimi parashkollor në Kosovë – arritjet dhe sfidat 37

Saameh Solaimani: Mësimdhënësi si hulumtues dhe avokues -*Vëzhgimi, dokumentimi dhe të drejtat e fëmijëve* 39

Belkiz Lalosh: Temat dhe motivet në tekstet e Leximit letrar (VI-IX) të gjuhës boshnjake dhe pajtueshmëria e tyre me Kurrikulën e Republikës së Kosovës 40

Luljeta Kabashi, Ahmet Mahmutaj: Niveli i të kuptuarit të tekstit të lexuar te nxënësit me dëmtime në dëgjim 41

Seanca 2: Zhvillimi profesional i mësimdhënësve dhe mësimi online **44**

Agim Bujari: Kompetencat pedagogjike të mësimdhënësve të shkollave të mesme të larta në Kosovë 44

Egzona Spahiu: Perceptimet e mësimdhënësve për përgatitjen e tyre për të kuptuar dhe zbatuar standardet e profesionit të mësimdhënies 47

Ismet Potera, Selim Mehmeti: Perceptimet e mësimdhënësve ndaj procesit të vlerësimit të performancës 49

V. Kurteshi, L. Mehmeti, R. Rasimi: Efektet e mësimit online te studentët e Fakultetit të Edukimit në Gjilan gjatë pandemisë Covid-19 52

Fatmir Mehmeti, Hysen Balaj: Qëndrimet e studentëve të Universitetit “Ukshin Hoti” ndaj mësimit online 54

Seanca 3: Mësimdhënia dhe arritjet e nxënësve 57

Besjana Rexhepi: Roli i prindërve në përmirësimin e cilësisë në mësimnxënie Kundrejt mësimdhënies bashkëkohore 57

Gëzim Zeqiri, Driton Zeqiri: Roli i Kurrikulave të arsimit në Kosovë dhe rajon në arritjet e nxënësve në testin PISA dhe cilësinë e arsimit parauniversitar (analizë krahasuese) 59

Shpëtim Kastrati: Analizë e përdorimit të kontekstit në kërkesat e testit të Arritshmërisë në Kosovë në krahasim me kërkesat e vlerësimit PISA 62

Dr.sc. Murteza Osdautaj: Cilësia e arsimit kosovar bazuar në indikatorët e OECD-së të pasqyruar në rezultatet e PISA-s 2018 64

Seanca 4: Menaxhimi i cilësisë 66

Dr.sc. Sami Behrami, Msc. Fadil Bajraktari: Sfidat në zhvillimin demografik të Kosovës dhe ndikimi i tyre në sistemin arsimor 66

PhD.C. Liridona Mehmeti: Ndikimi i faktorëve shoqërorë në kompetencën komunikuese të nxënësve 68

Luljeta Shala, Ismet Potera: Sjelljet e papërshtatshme të nxënësve në shkollë dhe menaxhimi i tyre nga ana e mësimdhënësve 70

Selim Mehmeti: Vlerësimi i jashtëm i performancës së shkollës si mekanizëm për sigurimin e cilësisë, gjendja dhe perspektiva 72

Lindita Boshtrakaj, Anton Gojani: Aspekte të sigurimit të cilësisë në Kosovë: Perspektiva e shkollave Profesionale 74

Content

Introduction **11**
Nezir Çoçaj 14
Gerhard Schaumberger 14
Alan Armstrong – Education Scotland …...…………………………………………………24
Elizabeth McGuire ……………………………………………………………………….25
Kristy McFaul: Future-proofing our curriculum by our digital response to Covid-19 ..…………26
Tringa Shpendi Şirin: Early childhood education quality before and after COVID19 Programs, Teachers and Family Role ………………………………………………………29
Cristian Fabbi: A Quality Framework for PrePrimary Education ……………………………..32

Parallel Sessions

Session 1. Preschool education and textbooks ...…………………………………………………37
M. Aliu-Gashi, Z. Plakolli, B. Morina, S. Reçica: Preschool Education in Kosovo – Achievements and Challenges ………………………………………………………………37
Saameh Solaimani: Teacher as Researcher and Advocate -Observation, Documentation and Children's Rights ……………………………………………………………………………39
Belkiz Lalosh: Topics and motives in the text of the Bosnian language Literary Reading (VI-IX) and their compatibility with the Curriculum of the Republic of Kosovo ……………….40
Luljeta Kabashi, Ahmet Mahmutaj: The Level of Comprehension of the Reading Text of Students with Hearing Impairments ……………………………………………………………41

Session 2. Professional development of teachers and online learning ………………...………..44
Agim Bujari: Pedagogical competencies of high school teachers in Kosova ……….………..44
Egzona Spahiu: Teachers' Perceptions of their Preparation to Understand and Apply the Standards of the Teaching Profession ……………………………………………..……47

Ismet Potera, Selim Mehmeti: Teachers' perceptions of the performance appraisal Process 49

V. Kurteshi, L.Mehmeti, R. Rasimi The effects of online learning on the students of the Faculty of Education in Gjilan during the COVID-19 pandemic 52

Fatmir Mehmeti, Hysen Balaj: Attitudes of "Ukshin Hoti" University Students towards Online Learning 54

Session 3: Teaching and student achievement 57

Besjana Rexhepi: The Role of Parents in Improving the Quality of Learning towards Contemporary Teaching 57

Gëzim Zeqiri, Driton Zeqiri: The Role of Education Curricula in Kosovo and the Region on Student Achievement in the PISA Test and the Quality of Pre-University Education (a comparative analysis) 59

Shpëtim Kastrati: Analysis of the use of context in the achievement test requirements In Kosovo compared to the PISA assessment requirements 62

Dr.sc. Murteza Osdautaj: Quality of Kosovo education based on OECD indicators reflected in PISA 2018 results 64

Session 4: Quality Management 66

Dr.sc. Sami Behrami, Msc. Fadil Bajraktari: Challenges in the demographic development of Kosovo and their impact on the educational system 66

PhD.C. Liridona Mehmeti: The Influence of Social Factors on Students' Communicative Competence 68

Luljeta Shala, Ismet Potera: Misconduct of Students in School and its Management by Teachers 70

Selim Mehmeti: External assessment of school performance as a mechanism for quality, current situation and perspective 72

Lindita Boshtrakaj, Anton Gojani: Aspects of quality assurance in Kosovo: Perspektive of VET schools 74

Hyrje

Konferenca ndërkombëtare shkencore **Cilësia e arsimit parauniversitar në Kosovë dhe kahet e zhvillimit**, e organizuar nga Instituti Pedagogjik i Kosovës në partneritet me Karitasin Zviceran, mëton të jetë ngjarje e përmasave ndërkombëtare shkencore, në të cilën shkencëtarët dhe profesionistët arsimorë do t'i paraqesin të arriturat e tyre shkencore në studimet arsimore dhe pedagogjike dhe praktikat e mira, me fokus në ngritjen e cilësisë në arsimin parauniversitar dhe në përsosjen e metodave për zhvillimin e mësimit në distancë.

Synohet që, përmes panelistëve nga Instituti Pedagogjik i Kosovës, fakultetet e Edukimit nga të gjitha Universitetet Publike në Kosovë, të paraqiten të arriturat, kontributi, sfidat, si dhe synimet institucionale për të ardhmen në zhvillim e cilësisë së arsimit parauniversitar në Kosovë. Instituti Pedagogjik i Kosovës, si aktor kryesor në organizimin e kësaj konference, do të kontribuojë me ofrimin e përvojave dhe rekomandimeve nga hulumtimet e lidhura me tematikën e konferencës. Ndërsa, disa nga praktikat dhe përvojat e mira ndërkombëtare në ngritjen e cilësisë në sistemet arsimore do të prezantohen nga folësit kryesorë të konferencës, që vijnë nga Skocia, Italia e Turqia, të cilët do të fokusohen në sjelljen e të gjeturave të fundit nga hulumtimet dhe përvojat e vendeve të ndryshme, respektivisht vendeve ku ata veprojnë, e që janë të lidhura ngushtë me proceset arsimore në vendin tonë.

Një dimension i rëndësishëm i konferencës janë paraqitjet e studiuesve me punime tematike, të cilat prezantohen dhe diskutohen në seancat paralele të konferencës, të specifikuara/orientuara në fusha të ndryshme studimi. Thekse të veçanta të këtyre hulumtimeve janë përmbledhur në abstraktet e studiuesve, që janë përfshirë në librin e abstrakteve të konferencës.

Ne tentojmë të tejkalojmë barrierat dhe të kemi fokus ngritjen e cilësisë në arsim.

Introduction

International Scientific Conference **"Quality of Pre-University Education in Kosovo and Development Trends,"** organized by the Kosovo Pedagogical Institute in partnership with Swiss Caritas, aims to be an event of international scientific dimensions. Scientists and educational professionals will present their findings, insights, and recommendations of their research on educational and pedagogical studies and good practices, focusing on raising the quality of pre-university education focusing on methods for developing distance learning.

This conference also intends to present the successes, contributions, challenges, and institutional priorities for the future development of pre-university education standards in Kosovo through panelists from the Kosovo Pedagogical Institute of the Faculties of Education of all Public Universities in Kosovo. As the key participant in this conference organization, the Kosovo Pedagogical Institute will contribute to the conference by offering experience and research recommendations relevant to the conference topic.

While, the good international practices and experiences in raising the quality of education systems will be presented by the keynote speakers of the conference, coming from Scotland, Italy, and Turkey, who will focus on bringing the latest findings from research and experiences of different countries, respectively the countries where they operate, which are closely related to the educational processes in our country.

An essential dimension of the conference is the presentations of researchers with thematic papers, presented and discussed in parallel sessions of the conference, specified/oriented in different study fields. The emphasis of these researches is summarized in the scholars' abstracts, which are included in the conference book of abstracts.

The presentations of scholars with thematic papers focused on various fields of study, which will be presented and discussed in parallel sessions of the conference, are significant in the conference. The scholars' abstracts, included in the conference book of abstracts outline the researches' particular focus.

We aim to tackle challenges and concentrate on increasing the quality of education.

Nezir Çoçaj

Drejtor i Institutit Pedagogjik të Kosovës

Pedagog me specializim shkencor në Kërkime në Edukim. Kontributdhënës në aspekte të ndryshme të arsimit dhe edukimit, nga pozita e këshilltarit të ministrit të Arsimit për arsimin parauniversitar, pastaj edhe si deputet i Parlamentit të Kosovës, në dy legjislatura, dhe njëkohësisht si anëtar i Komisionit Parlamentar të Arsimit.
Anëtar në komisione dhe grupe punuese për hartimin e politikave dhe dokumenteve të rëndësishme për arsimin në vend.

Nezir Çoçaj, is director of the Kosovo Pedagogical Institute.

Pedagogue with scientific specialization in Research in Education. Contributor in various aspects of education, from the position of advisor to the Minister of Education for pre-university education, then as a member of the Parliament of Kosovo, in two legislatures, and at the same time as a member of the Parliamentary Committee on Education. Member of commissions and working groups for drafting policies and important documents for education in the country.

Dr. Gerhard Schaumberger, drejtor nacional i Karitasit Zviceran në Kosovë që nga tetori i vitit 2020

Gerhard studioi për Gazetari, Sociologji dhe Marrëdhënie Ndërkombëtare, në Austri dhe në Holandë. Ai punoi në 20 vitet e fundit në bashkëpunimin zhvillimor, ndër të tjera për Agjencinë Austriake të Zhvillimit, për GIZ-in, për OJQ ndërkombëtare dhe për OSBE-në. Shumicën e kohës, ai ishte aktiv në Ballkan, në Evropën Lindore dhe në Azinë Qendrore. Gerhard flet rrjedhshëm anglisht, gjermanisht, holandisht dhe rusisht.

Dr. Gerhard Schaumberger

is the Country Director of Caritas Switzerland since October 2020. Gerhard studied Journalism, Sociology, and International Relations in Austria and the Netherlands.
He worked for the last 20 years in development cooperation, amongst others, for the Austrian Development Agency, GIZ, international NGOs, and the OSCE. Most of the time, he was active in the Balkans, Eastern Europe, and Central Asia. Gerhard is fluent in English, German, Dutch, and Russian

Ekipi editorial

MA sci. Ismet Potera
PhD kandidat në Shkencat e Edukimit, në Fakultetin e Edukimit.
Hulumtues për inovacione dhe studime krahasuese në Institutin Pedagogjik të Kosovës, shef i Sektorit të hulumtimeve.
Kryesues i ekipit editorial dhe shef i ekipit kurator të konferencës

MA sci Ismet Potera,
PhD candidate in Education Sciences at the Faculty of Education.
Researcher for innovations and comparative studies; KPI, Head of Research Sector.
Chairman of the Editorial Team and Head of the Conference Curator Team

Dr. sc. Naser Zabeli
Profesor i asocuar në Fakultetin e Edukimit, Universiteti i Prishtinës "Hasan Prishtina", Prishtinë.
Anëtar i Këshillit Shkencor në Institutin Pedagogjik të Kosovës.
Anëtar i ekipit editorial të konferencës

Dr. sc. Naser Zabeli,
Associate Professor at the Faculty of Education, University of Prishtina "Hasan Prishtina", Prishtina.
Member of the Scientific Council at the Kosovo Pedagogical Institute.
Member of Editorial Team of Conference

Dr.sc. Hatixhe Ismajli
Professoreshe e asocuar në Fakultetin e Edukimit, Universiteti i Prishtinës "Hasan Prishtina", Prishtinë.
Anëtare i Këshillit Shkencor në Institutin Pedagogjik të Kosovës.
Anëtare e Ekipit Editorial të Konferencës

Dr.sc. Hatixhe Ismajli
Associate Professor at the Faculty of Education, University of Prishtina "Hasan Prishtina", Prishtina.
Member of the Scientific Council at the Kosovo Pedagogical Institute.
Member of the Editorial Team of Conference

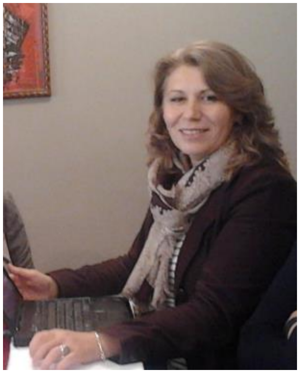

Haxhere Dervisholli - Zylfiu
Master në Letërsi dhe gjuhës shqipe, Fakulteti Filologjisë në Prishtinë.
Hulumtuese për arsim joformal në Institutin Pedagogjik të Kosovës - Sektori për arsim gjatë gjithë jetës.
Anëtare e ekipit editorial dhe ekipit kurator të konferencës

Haxhere Dervisholli Zylfiu,
Master in Albanian Literature and Language, Faculty of Philology in Prishtina (2011);
Researcher for non-formal education at the Kosovo Pedagogical Institute - Sector for Lifelong Education;
Member of the Editorial Team and Conference Curator Team

Mr.sc. Selim Mehmeti
MA, Menaxhim i Arsimit
Hulumtues për standarde dhe vlerësim në Institutin Pedagogjik të Kosovës.
Anëtar i ekipit editorial dhe ekipit kurator të konferencës

Mr.sc.Selim Mehmeti
MA, Education Management
Researcher for standards and assessment at the Kosovo Pedagogical Institute
Member of the Editorial Team and Conference Curator Team

Dr.sc. Murteza Osdautaj - Shkencat Filologjike dhe Mr.sc. në Edukim Special
Hulumtues shkencor në Institutin Pedagogjik të Kosovës.
Anëtar i ekipit editorial dhe ekipit kurator të konferencës

Dr.sc. Murteza Osdautaj - Philological Sciences and Mr.sc. Special Education
Scientific Researcher at the Kosovo Pedagogical Institute
Member of the Editorial Team and Conference Curator Team

Krenare Lleshi - MA Mësimnxënia, Teknologjia dhe Arsimi – Universiteti i Nottinghamit. Projekt-menaxhere në Karitasin Zviceran në Kosovë.
Anëtare e ekipit editorial, ekipit kurator dhe atij organizativ të konferencës

M.A. Krenare Lleshi -Learning, Technology and Education - University of Nottingham
Project Manager at Caritas Switzerland in Kosovo
Member of the Editorial Team and the Curatorial and Organizational Team of the Conference

PhD.C. Amantina Pervizaj Kelmendi – Language and Cognitive Neuroscience- Universiteti I Zagrebit. Moderuese dhe fasilituese e organizimit të përgjithshëm konferencës.
Anëtare e ekipit editorial dhe ekipit kurator e organizativ të konferencës
Instituti Pedagogjik i Kosovës & Karitasi Zviceran në Kosovë

PhD.C. Amantina Pervizaj Kelmendi - Language and Cognitive Neuroscience- University of Zagreb
Moderator and facilitator of the general organization of the conference.
Member of the Editorial Team and the Curatorial and Organizational Team of the Conference
Kosovo Pedagogical Institute & Swiss Caritas in Kosovo

Synohet që përmes panelistëve, përfaqësues të fakulteteve të Edukimit nga të gjitha Universitetet Publike në vend të paraqiten qëndrimet, të arriturat, kontributi, si dhe synimet e tyre institucionale për të ardhmen në zhvillim e cilësisë së arsimit parauniversitarë në Kosovë. Instituti Pedagogjik i Kosovës si akter kyç në këtë proces kontribuon në ofrimin e përvojave dhe rekomandimeve nga hulumtimet dhe praktikat vendore dhe ndërkombëtare. Paneli karakterizohet me prezantime dhe diskutime me panelistë

It is intended that through panelists, representatives of the faculties of Education from all Public Universities in the country to present their attitudes, achievements, contribution, and institutional goals for the future development of the quality of pre-university education in Kosovo. Pedagogical Institute I Kosovo as a key actor in this process provides experiences and recommendations from national and international research and practices. It is characterized by presentations and discussions with panelists.

Panelistët

Blerim Saqipi
Dekan i Fakultetit të Edukimit
Universiteti i Prishtinës “Hasan Prishtina”

Blerim Saqipi
Dean of the Faculty of Education
University of Prishtina "Hasan Prishtina"

Vedat Bajrami
Prodekan i Fakultetit të Edukimit
Universiteti i Prizrenit “ Ukshin Hoti”

Vedat Bajrami
Vice Dean of the Faculty of Education
University of Prizren "Ukshin Hoti"

Merxhan Avdyli
Dekan i Fakultetit të Edukimit
Universiteti i Gjilanit “Kadri Zeka”

Merxhan Avdyli
Dean of the Faculty of Education
University of Gjilan "Kadri Zeka"

Besim Gollopeni
Dekan i Fakultetit të Edukimit
Universiteti i Mitrovicës “ Isa Boletini

Besim Gollopeni
Dean of the Faculty of Education
University of Mitrovica “Isa Boletini

Sindorela Doli – Kryeziu
Profesoreshë në Fakultetin e Edukimit
Universiteti i Gjakovës “Fehmi Agani”

Sindorela Doli - Kryeziu
Professor at the Faculty of Education
University of Gjakova "Fehmi Agani"

Folësit kryesorë

Sjellja e praktikave ndërkombëtare dhe shkëmbimi i përvojave është një ndër aspektet kyçe i ngritjes së cilësisë në cilindo nivel të arsimit, prandaj dhe Folësit Kyç të Konferencës do të fokusohen në sjelljen gjetjeve të fundit nga hulumtimet dhe praktikat nga vendet e ndryshme respektivisht vendeve ku veprojnë, e që janë të lidhura ngusht me proceset arsimore në vendi tone.

Keynote speakers

Bringing international practices and exchanging experiences as a key aspect of quality improvement at any level of education, therefore the Key Speakers of the Conference will focus on bringing the latest findings from research and practices from different countries respectively where they operate, and that are closely related to the educational processes in our country

Alan Armstrong – Education Scotland

Alan Armstrong është përgjegjës për edukimin skocez, fakte të zhvillimit kombëtar të bazuar në prova dhe iniciativa të bazuara në informim, si dhe këshilla profesionale për Qeverinë Skoceze mbi Zhvillimin e Politikave dhe Zbatimin e Politikave. Kjo përfshin nisma të mëdha kombëtare, siç është zbatimi i vazhdueshëm i Kurrikulës për Ekselencën; STEM; Zhvillimi i fuqisë punëtore të re; Mësimi dhe mësimdhënia digjitale; Udhëtimi i Nxënësit; Komuniteti & Zhvillimi i Komunitetit; Përfshirja, mirëqenia dhe barazia; dhe zgjerimin e të mësuarit cilësor në sektorin e Mësimit të Hershëm dhe Kujdesit për Fëmijët. Ekipi i tij punon shumë ngushtë me ekipet tona rajonale të Kurrikulës, përfshirjes, CLD dhe specialistëve të tjerë për të siguruar që aktivitetet e Zhvillimit Kombëtar mbështesin ndërtimin e kapaciteteve lokale me shpejtësi dhe prova të dorës së parë të praktikës së mirë dhe inovacionit informon punën tonë nëpër Drejtoritë e Qeverisë Skoceze.

Alan është ish-president dhe anëtar aktual i Bordit, i Konsorciumit të Institucioneve për Zhvillim dhe Kërkim në Arsim në Evropë (CIDREE). Rrjeti CIDREE, i organeve kryesore arsimore kombëtare për Këshillimin e Politikave dhe Zhvillimin e Kurri-

Alan Armstrong has responsibility for education Scotland's evidence-led National Improvement Initiatives and evidence-informed Professional Advice to Scottish Government on Policy Development and Policy Implementation. This includes major national initiatives, such as the ongoing implementation of Curriculum for Excellence; STEM; Developing the Young Workforce; Digital Learning and Teaching; the Learner Journey; Community Learning & Development; Inclusion, Wellbeing and Equality; and the expansion of quality learning in the Early Learning and Childcare sector. His team work very closely with our regional teams of Curriculum, Inclusion, CLD and other specialists to ensure National Development Activities support local capacity building swiftly and first-hand evidence of good practice and innovation informs our work across Scottish Government Directorates.

Alan is a former President, and current Board Member, of the Consortium of Institutions for Development and Research in Education in Europe (CIDREE). CIDREE's network of key national education bodies for Policy Advice and National

Kulës Kombëtare në 17 vende, ofron mundësi të rregullta për të ndarë ekspertizë në të gjitha aspektet e arsimit, për të mësuar nga të tjerët dhe për të krahasuar cilësinë e arsimit në Skoci.

Curriculum Development in 17 countries provides regular opportunities to share expertise across all aspects of education, learn from others and benchmark the quality of education in Scotland.

Elizabeth McGuire

Elizabeth është zyrtare e lartë e arsimit, që u bashkua me Education Scotland' në janar 2018, si këshilltare për vlerësimin dhe moderimin brenda Edukimit të Përgjithshëm (BGE), për moshat 3-15 vjeç.

Me një interes të madh për të hartuar të mësuarit ndryshe për të qenë fleksibël dhe i përgjegjshëm ndaj nevojave të të riut dhe me përvojë të konsiderueshme shkollore në këtë fushë, Elizabeth mori një detyrë në udhëheqjen e Kurrikulës në 2019. Punon me kolegët nga e gjithë Skocia për të reflektuar dhe zhvilluar dizajn inovativ të kurrikulës, ku rritja personale e një fëmije shihet si me vlerë të barabartë me 'akademinë tradicionale'. Rezultati i fundit i kësaj pune është paraqitur në dy letra mendimi të botuara së fundmi.

Elizabeth is a Senior Education Officer who joined Education Scotland in January 2018 as an Adviser for assessment & moderation within the Broad General Education (BGE) across ages 3-15.

With a keen interest in designing learning differently to be flexible and responsive to the needs of the young person and with significant school experience in this area, Elizabeth took up a remit in Curriculum Leadership in 2019. She is working with colleagues from across Scotland to reflect on and develop innovative curriculum design, where the personal growth of a child is seen as of equal value to 'traditional academia'. The recent output of this work is presented in two thought papers recently published.

Kristy McFaul

Zyrtare e lartë e arsimit për teknologjitë në Education Scotland

Kirsty është zyrtare e lartë e arsimit për teknologjitë në arsimin e Skocisë, ku ka punuar për 8 vjet. Gjatë asaj kohe, ka udhëhequr procesin e rifreskimit në udhëzimet për kurrikulën në Teknologji dhe zhvillimin e Strategjisë Kombëtare të Mësimdhënies dhe Mësimit Digjital. Në rolin e saj të kurrikulës, aktualisht drejton ekipin për aftësi digjitale, të cilët përqendrohen në përmirësimin e aftësive praktike, për të siguruar më shumë mundësi për nxënësit të përdorin më tepër dhe më mirë format digjitale në mësimin e tyre. Para dhe gjatë situatës COVID-19, Kirsty dhe ekipi i saj kanë mbështetur autoritetet lokale në të gjithë Skocinë me strategjitë e tyre digjitale, duke mbështetur mësuesit për të siguruar përvoja të të mësuarit në distancë, me cilësi të lartë për fëmijët dhe të rinjtë e tyre.

Kirsty is Senior Education Officer for Technologies at Education Scotland where she has worked for 8 years. During that time she has led the refresh to the curriculum guidance in Technologies and the development of the National Digital Learning and Teaching strategy. As well as her curriculum role, she currently leads the Digital skills team who focus on improving practitioner’s skills and to provide more opportunities for learners to make greater and better use of digital in their learning. Before and during the COVID-19 situation, Kirsty and her team have been supporting local authorities across Scotland with their digital strategies and supporting teachers to provide high quality remote learning experiences for their children and young people.

Arsimi në Skoci, tetor 2020

Mbrojtja e kurrikulës sonë për të ardhmen me përgjigjen dixhitale ndaj Covid-19

Abstrakt

Si në shumë vende tjera, pandemia Covid-19 e futi sistemin arsimor Skocez në një periudhë transformimi rrënjësor, pothuajse të menjëhershëm, duke na bërë që të ekzaminojmë strukturat tona, fizikisht dhe metaforikisht. Ritmi i këtyre ndryshimeve ka parë që qëndrueshmëria, zgjuarsia dhe mësimi i vetë-drejtuar të rriten në nivele që mund të mos i kemi arritur kurrë pa impulsin e një krize globale.

Ne po jetojmë përmes një konteksti unik, të pasur me mundësi, ku po mësojmë se si mund të vazhdojmë të ‘provojmë të ardhmen’ kurrikulën tonë përmes përgjigjes tonë dixhitale. Në Skoci, kjo po ndodh përmes Partneritetit Kombëtar të e-Mësimit, duke u mbështetur në punën e përbashkët nëpër shkolla dhe autoritetet lokale, ndërsa praktikuesit merren me mënyrën më të mirë për të mbështetur të mësuarit brenda dhe jashtë shkollës. Kjo mbështetje do të jetë në dispozicion përmes Glow, platformës dixhitale të të mësuarit në Skoci për të gjithë praktikuesit dhe nxënësit.

Puna e vazhdueshme për të arritur një ndërthurje të të mësuarit në klasë dhe dixhital mund të kategorizohet në katër aspekte për t'u eksploruar.

- Ekuiteti
- Udhëheqja dhe Mësimi Profesional
- Shkathtësia
- Trashëgimia

Education Scotland:

Future-proofing our curriculum by our digital response to Covid-19

Abstract

Like many others, the Covid-19 pandemic thrust the Scottish education system into a period of radical, almost immediate greater transformation, causing us to examine our structures, physically and metaphorically. The pace of these changes in Scotland has seen resilience, ingenuity and self-directed learning increase to levels we may never have reached without the impetus of a global crisis.

We are living through a unique and opportunity-rich context where we are learning how we might continue to ‘future-proof’ our curriculum through our digital response. In Scotland, this is happening through the National eLearning Partnership, building on shared work across schools and local authorities, as practitioners grapple with how best to support learning in and out of school. This support will be available through Glow, Scotland’s digital learning platform for all practitioners and learners.

The ongoing work to achieve a blend of both face-to-face and digital learning can be broadly categorised under four aspects we would seek to explore.

Equity

- How have we made our digital offer equitable to all?
- Is digital technology a sustainable option for learning?

Professional Leadership and Learning

- How have we supported practitioners to navigate the range of digital platforms available?
- How has traditional teaching had to adapt for a digital world?

Versatility

- How are we meeting the ever-changing demands in schools?
- What support is available for young people who cannot attend school?

Legacy

- How well are our young people responding to this mode of learning?
- How will digital learning enhance our curriculum offer and future-proof our curriculum?

This contribution from Education Scotland will support the following thematic aspects from the overarching theme are as follows:

- *The system for preparing teachers and their professional development*
- *Managing pre-university education during pandemic circumstances*
- *Lessons learned from distance (online) learning and the impact on the quality of pre- university education*
- *Teachers' competences in applying online learning*
- *The digitalization of learning and the future of e-learning*

Education Scotland

October 2020

Tringa Shpendi Şirin

Departamenti i Edukimit Special
Universiteti Aydin në Stamboll, Turqi

Dr. Tringa Shpendi Şirin mori diplomën e saj universitare (2007) në Edukim Special dhe master (2010) në Menaxhimin e Shkollës nga Universiteti i Prishtinës. Në vitin 2018 ajo përfundoi doktoratën e saj në arsimin special në Universitetin Trakya, Edirne, Turqi. Mes viteve 2008 dhe 2014, ka punuar si mësuese në një shkollë private në Prishtinë. Që nga viti 2010, ka punuar si trajnere e mësuesve në Qendrën e Arsimit të Kosovës. Ka qenë e përfshirë në shumë projekte në lidhje me arsimin e hershëm, arsimin special dhe trajnimin e mësuesve. Aktualisht është duke punuar si ligjëruese në Departamentin e Edukimit Special në Universitetin Aydin të Stambollit, në Turqi. Është gjithashtu pjesë e organizatës Training Research Innovation Training (DRIT ’) në Kosovë. Fushat kërkimore të saj janë arsimi special, trajnimi i mësuesve, edukimi familjar, programet e edukimit të hershëm, librat për fëmijë. Ka disa artikuj shkencorë, kombëtarë dhe ndërkombëtarë, prezantime të konferencave dhe simpoziumeve.

Tringa Shpendi Şirin

Special Education Derpartemen University of Aydin in Istanbul Turkey

Dr. Tringa Shpendi Şirin, received her undergraduate degree (2007) in Special Education and master’s degree (2010) in School Management from Prishtina University. In 2018 she finished her PhD in special education at Trakya University, Edirne/Turkey. Between 2008 and 2014, she worked as a teacher at a private school in Prishtinë. Since 2010, she has been working as a teacher trainer at the Kosovo Education Center. She has been involved in many projects related to early education, special education and teacher training. She is currently working as a lecturer in the Special Education Department at Istanbul Aydin University, Istanbul/Turkey. She is also part of the organization Development Research Innovation Training (DRIT’) in Kosovo. Dr. Tringa’s research areas are special education, teacher training, family education, early education programs, children's books. She has some national and international scientific articles, conference and symposium presentations.

Cilësia e edukimit në fëmijërinë e hershme para dhe pas COVID-19: Programet, mësimdhëniësit dhe roli i familjes

Abstrakt

Gjatë periudhës COVID-19 arsimi i hershëm u përball me një kërkesë që ishte shumë e re dhe nuk ishte provuar më parë. Programet, mësuesit, prindërit dhe më e rëndësishmja fëmijët dhe arsimimi i tyre ishin të pamatshme. Gjatë kësaj periudhe, ne filluam të rishikojmë dhe gjithashtu të përshtatim përmbajtjen, programet dhe planet me të cilat ne punojmë me nevojat e fëmijëve dhe mësimin në distancë.

Sfida më e madhe gjatë kësaj kohe ishte përshtatja e përmbajtjes me kërkesat e fëmijëve parafillor gjatë qëndrimit në shtëpi dhe përfshirja e prindërve në arsimin parafillor të fëmijëve të tyre. Kjo na bëri të shohim dhe kuptojmë se prindërit duhet të përfshihen më shumë në programet e arsimit parafillor. Gjithashtu, përmbajtja në arsimin parafillor duhet të jetë e tillë që të synojë pavarësinë e fëmijëve në përgjithësi, gjë që lehtëson procesin e kalimit nga arsimi i hershëm në atë fillor. Kjo periudhë ishte gjithashtu një mësim për mësuesit për të parë dhe pranuar fëmijët si individë të pavarur.

Ne do ta shtjellojmë këtë çështje në katër tema kryesore:

Early childhood education quality before and after COVID19: Programs, Teachers and Family Role

Abstract

During the COVID19 period early education was faced with a requirement that was very new and had not been tried before. The programs, the teachers, the parents and most importantly the children and their education were immeasurable. During this period, we began to review and also adapt the contents, programs and plans with which we work with the needs of children and distance learning.

The biggest challenge during this time was adapting the contents to the requirements of pre-primary children while staying at home and incorporating parents in the pre-primary education of their children. This made us see and understand that parents need to be more involved in pre-primary education programs. Also, the contents in pre-primary education should be such as to aim at the independence of children in general, which facilitates the process of transition from early to primary education. This period was also a lesson for teachers to see and accept children as independent individuals.

We will elaborate on this issue in four main topics:

1. Programet

- Përmbajtja e programeve para COVID19
- Përmbajtja e programeve pas COVID19

2. Prindërit

- Cila është përgjegjësia e prindërve në arsimin parafillor?
- Cila është përgjegjësia e prindërve në mësimin gjatë gjithë jetës së fëmijëve?

3. Mësuesit

- Roli i mësuesve pas COVID19, përgjegjësitë dhe detyrat.
- Kënaqësia dhe pakënaqësia e mësuesve me rolin e tyre të ri në arsim.

4. Kalimi nga arsimi parafillor në arsimin fillor

- Si do të ndikojnë përvojat e COVID-19 në kalimin e fëmijëve nga arsimi parafillor në arsimin fillor?

Kjo temë do të mbështesë aspektet tematike vijuese nga tema gjithëpërfshirëse si më poshtë:

- *Përmbajtja e programeve të arsimit parashkollor*
- *Përfshirja aktive e prindërve në arsimin parafillor*
- *Përgatitja e mësuesve për mësimin në distancë*
- *Kalimi i fëmijëve nga arsimi i hershëm në arsimin fillor*
- *Fëmija si një individ i pavarur*
- *Situata e fëmijëve me nevoja të veçanta në kohën e pandemisë*

Tringa Shpendi Şirin, Tetor, 2020

1. Programs

- Content of programs before COVID19
- Content of programs after COVID19

2. Parents

- What is the responsibility of parents in pre-primary education?
- What is the responsibility of parents in lifelong learning of children?

3. Teachers

- The role of teachers after COVID19, responsibilities and tasks.
- Satisfaction and dissatisfaction of teachers with their new role in education.

4. Transition from pre-primary education to primary education

- How will COVID19 experiences affect the transition of children from pre-primary to primary education?

This topic will support the following thematic aspects from the overarching theme are as follows:

- *Content of pre-primary education programs*
- *Active involvement of parents in pre-primary education*
- *Prepare teachers for distance learning*
- *Transition of children from early to primary education*
- *The child as an independent individualThe situation of children with special needs at the time of the pandemic*

Tringa Shpendi Şirin, October, 2020

Z. Cristian Fabbi

Këshilltar ndërkombëtar për Karitasin e Zvicrës në Kosovë, që nga viti 2018. Është bashkëpunëtor i lartë në Kujdesin dhe Edukimin e Fëmijërisë së Hershme në IBE-UNESCO dhe president i sistemit parashkollor Reggio Emilia. Ka diplomë bachelor në Psikologji, një master në Pedagogji (ekspertizë/specializim në Edukimin e Fëmijërisë së Hershme) dhe është psikoterapist relacional i trajnuar profesionalisht. Është gjithashtu një konsulent në mbështetjen e iNGO-ve të ndryshme dhe kompanive private në zhvillimin e Fëmijërisë së Hershme dhe Shërbimet e Kujdesit te Edukimit, Politikat dhe Iniciativat.

Mr Cristian Fabbi, is International Consultant for Caritas Switzerland in Kosovo since 2018. He is Senior Fellow in Early Childhood Care and Education at IBE-UNESCO, and President of the Reggio Emilia preschool system. He holds a Bachelor's Degree in Psychology, a Master's Degree in Pedagogy (expertise in Early Childhood Education) and is a professionally trained Relational Psychotherapist. He is also a consultant at supporting different iNGOs and private companies in the development of Early Childhood Care and Education services, policies and initiatives.

Korniza Cilësore për Arsimin Parafillor

Qasjet e cilësisë në arsimin e fëmijërisë së hershme. Autori: Cristian Fabbi, Byroja Ndërkombëtare e Arsimit, UNESCO, Gjenevë

Fjalë kyçe:

1. *cilësia,*
2. *fëmijëria e hershme,*
3. *arsimi parashkollor,*
4. *kurrikula,*
5. *zhvillimi i kurrikulës*

A Quality Framework for PrePrimary Education

Under the strand: Quality approaches in early childhood education. Author: Cristian Fabbi, International Bureau of Education, UNESCO, Geneva

Keywords:

1. *quality,*
2. *early childhood,*
3. *preprimary education,*
4. *curriculum,*
5. *curriculum development*

Abstrakt

Koncepti i cilësisë në Fëmijërinë e Hershme dhe në Arsimin Parashkollor është një mosmarrëveshje e hapur, që përfshin komponentë të ndryshëm dhe disa dimensione.

Cilësia është një koncept shumëplanësh dhe shumëdimensional që përfshin në radhë të parë kapacitetin e mësuesve, programin mësimor (dhe zbatimin e tij), organizimin e shkollës / parashkollorit, politikat e personelit, standardet dhe rregulloret, cilësinë e mjediseve, mjedisin e të mësuarit dhe pajisjet e tij, mjetet e të mësuarit, përfshirjen e prindërve, qasjet e monitorimit dhe vlerësimit.

Këto dimensione nuk funksionojnë përmes një qasje përmbledhëse. Në të vërtetë, ato ndërthuren mes tyre dhe përfundojnë në krijimin e një sistemi në të cilin secili komponent forcohet nga të tjerët, dhe kjo është arsyeja pse ne aktualisht flasim për sistemin KEFH (Kujdesi dhe Edukimi i Fëmijërisë së Hershme), duke iu referuar përkufizimit të Kornizës së Moskës (UNESCO, UNICEF; 2010).

Në një nivel më të lartë, korniza e cilësisë është pjesë e Kornizës së sistemit ECCE (KEFH), ku përbërësit e tjerë janë: Korniza Institucionale, Korniza Ligjore dhe Korniza Financiare.

Abstract

The concept of quality in Early Childhood and in Preprimary education is an open dispute, entailing different components, and several dimensions.

Quality is a multifaceted, multidimensional concept entailing first and foremost the capacity of teachers, the curriculum (and its implementation), the organization of the school/preschool, the staffing policies, the standards and regulations, the quality of facilities, the learning environment and its equipment, the learning tools, the involvement of parents, the monitoring and evaluation approaches.

These dimensions do not work through a summatory approach. Indeed, they intertwin among them and end up in creating a system in which each component is strengthened by the others, and this is the reason why we currently talk about ECCE (Early Childhood Care and Education) system, referring to the definition of the Moscow Framework (UNESCO, UNICEF; 2010).

At a higher level, the quality framework is part of the ECCE system Framework, whereby other components are the Institutional framework, the Legal Framework, the Financing Framework.

Ky komunikim ka për qëllim hartëzimin e elementeve më të zakonshëm të cilësisë dhe t'u ofrojë pjesëmarrësve një kornizë bazë për një vetë-vlerësim, punë të vetë-përmirësimit të zbatimit bazuar në standardet ndërkombëtare

The ECCE Framework. IBE-UNESCO, Geneva, 2020

This communication is aimed at mapping the most common elements of quality and to offer the participants a basic framework for a self-assessment, self-improvement implementation work based on the international standards.

Sesionet paralele
Qëllimi

Sesionet përbëjnë pjesën reprezentuese të hulumtuesëve konferencial, janë të ndara në tematika dhe ngërthejnë në vete prezantimet e punimeve të përzgjedhura dhe diskutime me hulumtues te fushave.

Parallel Sessions
Purpose

The sessions are the representative part of the conference researchers, they are divided into topics and include presentations of selected papers and discussions with researchers of the field.

Edukimi parashkollor në Kosovë – arritjet dhe sfidat

Mevlude Aliu-Gashi, Zehrie Plakolli
Bekim Morina, Sahare Reçica
Konsulent Ismet Potera
Instituti Pedagogjik i Kosovës
E-mail: mevlude.aliu@hotmail.com

Abstrakt

Në edukimin parashkollor vitet e fundit janë bërë reforma të shumta, të cilat, në njëfarë mënyre, paraqitën nevojën të realizohet një hulumtim që pasqyron gjendjen aktuale.

Hulumtimi ka për qëllim të mbledhë të dhëna për arritjet e deritanishme në edukimin parashkollor/parafillor 0-6 vjeç dhe sfidat me të cilat ballafaqohet ky nivel i edukimit në Kosovë, duke përfshirë të gjitha institucionet e organizimit të tij (institucionet parashkollore publike, private, qendrat me bazë në komunitet dhe klasat parafillore në kuadër të shkollave).

Projekti trajton aspekte të ndryshme të edukimit parashkollor, si: Korniza ligjore dhe administrative; përmbajtja dhe cilësia e programeve, materialet didaktike dhe tekstet në edukim parashkollor/parafillor; menaxhmenti, edukatoret dhe bashkëpunëtorët profesionalë; gjithëpërfshirja në edukimin parashkollor;

Preschool Education in Kosovo - Achievements and Challenges

Mevlude Aliu-Gashi, Zehrie Plakolli
Bekim Morina, Sahare Reçica
Ismet Potera, Consultant
Kosovo Pedagogical Institute
E-mail: mevlude.aliu@hotmail.com

Abstract

In recent years, numerous reforms have been made in preschool education, which, in a way, presented the need to conduct research that reflects the current situation.

The research aimed to collect data on the achievements in preschool / pre-primary education 0-6 years and the challenges faced by this level of education in Kosovo, including all institutions of its organization (public and private preschool institutions, community-based centers and pre-primary classes within schools).

The project addressed various aspects of preschool education, such as: Legal and administrative framework; content and quality of programs, didactic materials and textbooks in preschool / pre-primary education; management, educators and professional associates; inclusion in preschool education; welfare

mirëqenia, shëndeti dhe ushqimi për fëmijët në institucione parashkollore/parafillore; mjedisi dhe kushtet e objekteve parashkollore në të cilat realizohet qëndrimi ditor i fëmijëve, qëndrimi gjysmë-ditor dhe me orar të caktuar.

Hulumtimi është përshkrues dhe vlerësues, i cili karakterizohet nga qasja sasiore dhe cilësore. Përfshin institucionet që merren me edukimin parashkollor/parafillor, prandaj mblidhen të dhënat se si realizohet puna dhe cilat janë përparësitë, mangësitë dhe sfidat me të cilat ballafaqohen realizuesit e këtij edukimi.

Hulumtimi përfshin Divizionin për edukim parashkollor dhe Divizionin për arsim privat në MASH, DKA-të e 7 komunave, 15 institucione parashkollore publike, 20 institucione parashkollore private, 20 klasa parafillore në shkolla dhe 3 qendra me bazë në komunitet.

Janë hartuar instrumentet e hulumtimit: Intervista për zyrtarë të MASH-it; pyetësori për zyrtarë të Drejtorive Komunale, pyetësori për drejtorë të institucioneve

Në bazë të rezultateve të marra nga terreni, do të dalin rekomandimet për MASH-in, DKA-të, menaxhmentin e institucioneve parashkollore (publike dhe private), për edukatoret e këtyre institucioneve dhe klasave parafillore, me qëllim që të ndihmojnë institucionet përgjegjëse dhe të gjithë aktorët në përmirësimin e gjendjes së edukimit parashkollor në Kosovë.

Fjalët çelës: edukim parashkollor/parafillor, edukatore, fëmijë, publike, private

health and nutrition for children in preschool / pre-primary institutions; the environment and children daily stay conditions of the preschool facilities, the half-day stay, and the fixed Schedule.

This research is descriptive and evaluative employing quantitative and qualitative approaches. The institutions that deal with preschool / pre-primary education were included, therefore data were collected on how the work is done and what are the advantages, shortcomings and challenges faced by the implementers of this education. It was also included the Division for preschool education and the Division for private education in MES, MEDs of 7 municipalities, 15 public preschool institutions, 20 private preschool institutions, 20 pre-primary/preparatory classes in schools and three community-based centers. The following research instruments were used: Interviews for MES officials; questionnaire for officials of Municipal Directorates, questionnaire for principals of preschool institutions, community-based centers, and educators.

Based on the results obtained on-site, recommendations will be issued for MES, MEDs, management of preschool institutions (public and private), for educators of these institutions and pre-primary classes, in order to help responsible institutions and all actors in improving the situation of preschool education in Kosovo.

Keywords*:* preschool / pre-primary education, educator, children, public, private.

Mësimdhënësi si hulumtues dhe avokues

Vëzhgimi, dokumentimi dhe të drejtat e fëmijëve

Saameh Solaimani, Ed.M., Universiteti Harvard
Specialiste, profesoreshë, konsulente, hulumtuese dhe avokuese e Edukimit në Fëmijërinë e Hershme

Prezantimi jep një pasqyrë të konceptit të 'mësimdhënësit si hulumtues', përmes vëzhgimit dhe dokumentimit, dhe një skicë se si vëzhgimet e qëllimshme dhe sistematike, si dhe praktikat e dokumentimit, mund të përdoren për të kuptuar më mirë mësimdhënien dhe të nxënit. Këto koncepte janë bazë për mbështetjen e praktikave të qëllimshme në zhvillimin e kurrikulës, vlerësimin e mirëfilltë, praktikat reflektuese, komunikimin, dhe angazhimin në kontekstet e edukimit në fëmijëri të hershme.

Gjithashtu, prezantimi do të mbështesë të kuptuarit më të gjerë se si këto strategji mund të përdoren për të krijuar partneritet me fëmijët, familjet dhe profesionistët e tjerë, me qëllim të ndikimit pozitiv në zhvillimin dhe të nxënit e fëmijëve.

Eksplorimi i këtyre koncepteve, bazuar në filozofinë e edukimit Reggio Emilia, mundëson të kuptuarit më të thellë të elementeve themelore të dokumentimit në edukimin për fëmijëri të hershme dhe rëndësinë e tij në sigurimin e të drejtave themelore të fëmijëve, të cilat garantojnë të bërit të dukshëm dhe të dëgjuar të fëmijëve

Teacher as Researcher and Advocate

Observation, Documentation and Children's Rights

Saameh Solaimani, Ed. M., Universitet Harvard

This presentation will provide an overview of the concept of "teacher as researcher" through observation and documentation and an outline for how intentional and systematic observation and documentation practices can be used to gain a deeper understanding of teaching and learning. These concepts are foundational in supporting intentional practice in curriculum development, authentic assessment, reflective practice, communication, and engagement in early childhood education settings. Additionally, this presentation will support further understanding of how these strategies can be used to partner with children, families and other professionals, to positively influence children's development and learning.

Exploration of these concepts, with foundations rooted in the Reggio Emilia philosophy of

education, will support a deeper understanding of the fundamentals of documentation in early

childhood education and it's importance in ensuring children's basic right to be seen and heard.

Temat dhe motivet në tekstet e Leximit letrar (VI-IX) të gjuhës boshnjake dhe pajtueshmëria e tyre me Kurrikulën e Republikës së Kosovës

Belkiz Lalosh

Qëllimi i këtij punimi është analiza e teksteve shkollore Lexim letrar për klasat VI-IX në gjuhën boshnjake dhe pajtueshmëria e temave dhe motiveve me Kurrikulën e re të Kosovës.

Fokusi i analizës së teksteve shkollore Lexim letrar janë motivet kryesore të prezantuara në formë krijimesh letrare: në prozë, poezi apo letërsi popullore, ndikimi dhe përshtatshmëria, kompatibiliteti i tyre me kërkesat dhe parimet e Kurrikulës. Gjithashtu, do të analizohet edhe fondi i orëve të përgjithshme në këto klasë dhe shtrirja e përfaqësimit të gjuhës boshnjake në to.

Metoda e zbatuar për realizimin e këtij studimi është analiza dhe krahasimi cilësor i përmbajtjeve që përfaqësojnë motivet dhe temat kryesore në këto tekste.

Rezultatet e kësaj analize do të ndihmojnë hartimin e politikave dhe përzgjedhjen e përmbajtjeve dhe motiveve letrare në gjuhën boshnjake. Rekomandimet janë të mirëseardhura për autorët dhe zbatuesit e këtyre teksteve në harmoni me Kurrikulën e Kosovës.

Fjalët çelës: lexim letrar, motive letrare, pajtueshmëri, kurrikulë.

Topics and motives in the text of the Bosnian language Literary Reading (VI-IX) and their compatibility with the Curriculum of the Republic of Kosovo

Belkiz Lalosh

The purpose of this paper is the analysis of Literary reading textbooks for grades VI-IX in the Bosnian language and the compatibility of topics and motives with the new Kosovo Curriculum.

The focus of the Literary reading textbook analysis are the main motives presented in the form of literary creations: in prose, poetry or popular literature, their influence and appropriateness, their compatibility with the requirements and principles of the curriculum. The general classes fund of hours in these grades and the extent of Bosnian language representation in them will also be analysed.

The analysis and qualitative comparison of the contents that represent the key motivations and topics in these texts will be used for the conduct of this study.

The fidnings might help design policies and select literary content and motifs in the Bosnian language. Recommendations are welcome for the authors and implementers of these textbooks in line with the Kosovo Curriculum.

Keywords: literary reading, literary motives, compliance, curriculum.

Niveli i të kuptuarit të tekstit të lexuar te nxënësit me dëmtime në dëgjim

Luljeta Kabashi, master i arsimit gjithëpërfshirës
Ministria e Arsimit dhe e Shkencës,
luljeta.kabashi@gmail.com
Ahmet Mahmutaj, master i arsimit gjithëpërfshirës
Qendra Burimore për mësim dhe këshillim "Nënë Tereza" në Prizren, amahmutaj@gmail.com

Abstrakt

Dëmtimi i dëgjimit është i njohur se ndikon fillimisht në zhvillimin e të folurit te fëmijët dhe më pastaj në shkathtësitë si leximi dhe shkrimi. Për më shumë, vonesat në përvetësimin e këtyre shkathtësive janë pengesë evidente për shkollimin e tyre. Qëllimi i hulumtimit është të konstatojë nivelin e të kuptuarit të tekstit të lexuar te fëmijët me dëmtime në dëgjim në shkolla të rregullta, dhe të krahasojë nivelin e të kuptuarit të tekstit të lexuar ndërmjet nxënësve në Qendra Burimore dhe klasë të rregullta. Kemi hulumtuar nivelin e të kuptuarit të tekstit të lexuar te 32 nxënës/e me dëmtime në dëgjim dhe kohën e nevojshme për lexim, duke përdorur dy lloje të pyetjeve, të drejtpërdrejta dhe të tërthorta. Nga Qendra Burimore kanë marrë pjesë 16 nxënës/e nga klasa 6-9 dhe 10-12, dhe 16 nxënës në shkolla të rregullta në të njëjtat klasë, të cilët kanë dëmtim në dëgjim. Materiali hulumtues i pa standardizuar përbëhet prej 14 teksteve të

The Level of Comprehension of the Reading Text of Students with Hearing Impairments

Luljeta Kabashi, Master of Inclusive Education
Ministry of Education and Science,
luljeta.kabashi@gmail.com
Ahmet Mahmutaj, Master of Inclusive Education
"Mother Teresa" Resource Center for teaching and counseling in Prizren,, amahmutaj@gmail.com

Abstract

It is understood that hearing impairment affects the development of speech in children first and then skills such as reading and writing. In addition, delays in acquiring these skills are an obvious barrier to their education. The purpose of the study was to evaluate the level of understanding of the reading text in standard schools by children with hearing impairments, and to compare the level of understanding of the text between the students in the Resource Center and the regular classroom.

Using two forms of questions, direct and indirect, we surveyed the degree of understanding of the reading in 32 students with hearing impairments and the time needed for reading. The Resource Center involved 16 students from grades 6-9 and 10-12, and 16 students with hearing impairment at regular schools in the same grades. The non-standardized study material in the "Reading Book" consists of 14 short texts, which vary according to class, with a

shkurtra në ‘Libër Leximi’, që ndryshojnë sipas klasës, me gjithsej 70 pyetje me përgjigje të shumëllojshme. Secili nxënës t’i lexojë 2 tekste të shkurtra dhe do t’i përgjigjet 10 pyetjeve. Hulumtimi tregoi se përgjigjet në pyetjet e drejtpërdrejta ishin me rezultate më të mira, në raport me ato të tërthorta, dhe kjo tregon përvetësimin joadekuat të shkathtësive në lexim. Nxënësit në Qendra Burimore kanë treguar rezultate më të dobëta në lexim, në të gjitha pyetjet hulumtuese, përveç në kohën e zgjidhjes, në raport me bashkëmoshatarët me dëmtime në dëgjim në shkolla të rregullta. Nxënësve në Qendra Burimore u duhet më shumë nxitje për zhvillimin e shkakësisë në lexim, si programet jashtë mësimorë të gjuhës. Rezultat tjetër i hulumtimit është se të kuptuarit e tekstit të lexuar si dhe përfundimi logjik te nxënësit me dëmtime në dëgjim është në nivel të ulët.

Fjalët çelës*:* dëmtimet në dëgjim, leximi, të kuptuarit.

total of 70 questions with multiple-choice answers

Each student read two short texts and answered ten questions. The study found that compared to the indirect ones, the responses to the direct questions had better results, and this indicates the insufficient development of reading skills. On all study questions, students at Resource Centers have achieved lower reading scores, even at the time of answering, compared to peers with hearing impairment in regular schools. The students of Resource Center need more incentives, such as language extracurricular programs to improve reading skills. Another finding of the analysis is that the comprehension of the reading text is at a poor level, as is the logical conclusion of students with hearing impairments.

Keywords: hearing impairments, reading, comprehension.

Seanca 2: Zhvillimi profesional i mësimdhënësve dhe mësimi online
Session 2. Professional development of teachers and online learning
Moderator: Ismet Potera

Kompetencat pedagogjike të mësimdhënësve të shkollave të mesme të larta në Kosovë

Agim Bujari
Instituti Pedagogjik i Kosovës
E-mail: agim.bujari@rks-gov.net
agim.bujari@gmail.com

Abstrakt

Kompetenca pedagogjike e mësimdhënësve është aftësia për të menaxhuar mësimin, gjegjësisht klasën dhe orën mësimore, e cila përfshin planifikimin, implementimin dhe vlerësimin e rezultateve të të nxënit të nxënësve. Kompetencat pedagogjike: njohuritë, aftësitë, shprehitë, si dhe mënyrat dhe mjetet e realizimit të aktivitetit në komunikim, zhvillim dhe vetëzhvillim të personalitetit, duhet t'i zotërojë çdo mësimdhënës.

Qëllimi i studimit të kësaj teme është të konstatohet cilat kompetenca pedagogjike i zotërojnë mësimdhënësit e shkollave të mesme të larta.

Popullacionin e hulumtimit e përbëjnë të gjithë mësimdhënësit e shkollave të mesme të larta në Kosovë, kurse grupin përfaqësues e përbëjnë 270 mësimdhënës. Mënyra e pjesëmarrjes së mësimdhënësve është e rastësishme.

Pedagogical competencies of high school teachers in Kosova

Agim Bujari
Kosovo Pedagogical Institute
E-mail: agim.bujari@rks-gov.net
agim.bujari@gmail.com

Abstract

Teachers' pedagogical competence is the ability to manage the lesson, i.e., the classroom and the lesson, including planning, implementing, and evaluating students' learning outcomes. Pedagogical competencies: knowledge, skills, habits, and ways of carrying out the activity in communication, development, and self-development of the personality should be possessed by every teacher.

The purpose of this study was to analyze the pedagogical competencies of high school teachers.

The research population were high school teachers of Kosovo, while the representative group consisted of 270 high school teachers selected randomly.

The study employed a quantitative research approach and a questionnaire based on Likert scale. Data analysis was done through the SPSS 21 pro-

Studimi është i natyrës sasiore, prandaj, për realizimin e tij, si instrument është përdorur pyetësori për mësimdhënës, i shkallës Likert. Analiza e të dhënave është bërë përmes programit SPSS 21. Për realizimin e punimit, janë zbatuar metoda e analizës së dokumentacionit, metoda statistikore dhe metoda krahasuese. Përmes pyetjeve janë marrë opinionet e mësimdhënësve për kompetencat pedagogjike që i zotërojnë dhe njëkohësisht është përmbushur qëllimi i hulumtimit.
Bazuar në rezultatet e përgjithshme, 88.7% e mësimdhënësve konsiderojnë se kanë kompetenca të larta pedagogjike, 8.3 % konsiderojnë se kompetencat e tyre janë në nivelin mesatar, ndërsa 3 % konsiderojnë se i kanë në nivel të ulët. Mesatarja e përgjithshme, M=4.4. Rezultatet empirike vërtetuan se ka dallime në zotërimin e kompetencave pedagogjike nga ana e mësimdhënësve. Këto rezultate treguan se mesataren më të lartë për kompetencat pedagogjike e kanë mësimdhënësit e gjimnazeve, M=141.05, pastaj mësimdhënësit e shkollave profesionale, M=139.53, ndërsa mesataren më të ulët e kanë mësimdhënësit e shkollave të kombinuara, M=98.93, vlera e X^2=7.438, p=0.024<0.05.
Rezultatet empirike dëshmojnë se mësimdhënësit kanë vetëbesim të lartë për kompetencat e tyre pedagogjike. Mësimdhënësit e gjimnazeve nivelin e kompetencave pedagogjike e kanë më të lartë se mësimdhënësit e shkollave profesionale dhe shkollave të kombinuara. Rezultatet e hulumtimit tregojnë nivel më të lartë të kompetencave për përdorimin e TIK nga mësimdhënësit e moshës më

gram. The documentation analysis method, statistical method, and comparative method were applied for the accomplishment of the work.

Through the questions, the opinions of the teachers were obtained about the pedagogical competencies they possess, and at the same time, the purpose of the research was fulfilled.
Based on the overall results, 88.7% of teachersconsider that they have high pedagogical competencies, 8.3% consider that their competencies are at the average level, while 3% consider that they have them at a low level. Overall average was M = 4.4. The empirical results proved that there is significance in the mastery of pedagogical competencies by teachers. These results showed that teachers of gymnasiums have the highest average for pedagogical competencies, M = 141.05, then vocational school teachers, M = 139.53, while combined school teachers have the lowest average has M = 98.93, the value of X2 = 7.438, p = 0.024 <0.05.

Empirical results show that teachers have high self-confidence in their pedagogical competencies. Gymnasium teachers have a higher level of pedagogical competencies than teachers of vocational schools and combined schools. The research results indicate a higher level of competencies for the use of ICT by younger teachers and a higher mastery of pedagogical com-

të re, si dhe zotërim më të lartë të kompetencave pedagogjike nga mësimdhënësit e gjinisë femërore. Mësimdhënësit tregojnë nivel të lartë të kompetencave pedagogjike, të cilat u ndihmojnë atyre të menaxhojnë me sukses procesin mësimor, duke filluar nga planifikimi deri në procesin e vlerësimit të nxënësve.

Fjalët çelës: kompetencë, pedagogjike, mësimdhënës, shkollë e mesme e lartë

petencies by female teachers.

It can be concluded that teachers show a high level of pedagogical competencies, which help them successfully manage the learning process, from planning to the student assessment process.

Keywords*:* competence, pedagogy, teacher, high school

Perceptimet e mësimdhënësve për përgatitjen e tyre për të kuptuar dhe zbatuar standardet e profesionit të mësimdhënies

Egzona Spahiu

Abstrakt

Ky hulumtim shqyrton nivelin e zbatimit të standardeve të profesionit të mësimdhënies nga mësimdhënësit, shfaq perceptimet e mësimdhënësve për të kuptuarit e standardeve të profesionit të tyre, si dhe identifikon faktorët që ndikojnë në përgatitjen e mësimdhënësve për standardet e mësimdhënies.

Perceptimet, si dhe përvojat e mësimdhënësve në këtë studim, paraqesin një bazë të mirë për reformimin e cilësisë së programeve të studimit dhe trajnimeve profesionale. Me anë të tyre, adresohet nevoja që në të ardhmen përgatitja e mësimdhënësve të bëhet krahas standardeve të profesionit të mësimdhënies. Hulumtimi adreson këto pyetje hulumtuese: *Si i kuptojnë mësimdhënësit standardet e profesionit të mësimdhënies? Sa i zbatojnë mësimdhënësit standardet e profesionit të mësimdhënies? Cilët janë faktorët që ndikojnë në përgatitjen e mësimdhënësve për standardet e profesionit të mësimdhënies?*

Natyra e hulumtimit është cilësore dhe sasiore. Stu-

Teachers' Perceptions of their Preparation to Understand and Apply the Standards of the Teaching Profession

Egzona Spahiu

Abstract

This research explores the level of implementation of teaching profession standards by teachers, it displays teachers' perceptions of understanding their profession standards, and identifies the factors that affect teachers' preparation for teaching standards.

In this study, the perceptions and experiences of teachers represent a good basis for reforming the quality of study programs and vocational training. Through them, the need is addressed that in the future the preparation of teachers should be done along with the standards of the teaching profession. The research addressed these research questions: *How do teachers understand the standards of the teaching profession? How well do teachers apply the standards of the teaching profession? What are the factors that affect the preparation of teachers for the standards of the teaching profession?*

The nature of the research is qualitative and quantitative. The study was conducted in the primary schools and 360 teachers were surveyed,

dimi është realizuar me anketimin e 360 mësimdhënësve dhe me intervistimin e 8 mësimdhënësve të ciklit fillor. Instrumentet për mbledhjen e të dhënave janë pyetësori gjysmë i strukturuar dhe intervista gjysmë e strukturuar. Të dhënat sasiore u analizuan përmes programit SPSS, ndërsa të dhënat cilësore përmes qasjes së analizës tematike.

Rezultatet e fituara nga ky studim tregojnë se në përgjithësi mësimdhënësit i zbatojnë standardet e profesionit të mësimdhënies. Analizat e bëra kanë rezultuar me dallime ndërmjet grupeve të caktuara të mësimdhënësve, pasi $p < .05$ për nivelin e zbatimit të këtyre standardeve. Dallime domethënëse janë shqyrtuar edhe ndërmjet grupeve të mësimdhënësve, për identifikimin e faktorëve për ngritje profesionale. Analiza tematike ka pasqyruar këndvështrime të ndryshme, rreth të kuptuarit të standardeve nga ana e mësimdhënësve, mirëpo jo dhe aq devijuese nga koncepti, që në realitet njihen dhe përkufizohen standardet e mësimdhënies.

Fjalët çelës: perceptimet e mësimdhënësve, përgatitja e mësimdhënësve, profesioni i mësimdhënies, kuptimi i standardeve, zbatimi i standardeve.

and eight teachers were interviewed. A semi-structured questionnaire and a semi-structured interview were used for data collection. The quantitative data were analysed through the SPSS program, while qualitative data through the thematic analysis approach.

The results obtained from this study show that teachers generally apply the standards of the teaching profession. The findings indicate differences between certain groups of teachers with $p <.05$ for the level of implementation of these standards. Significant differences were also examined between groups of teachers, to identify factors for professional development. Thematic analysis has reflected different perspectives on teachers' understanding of standards, but not so deviant from the concept how teaching standards are recognized and defined.

Keywords*:* teachers' perceptions, teacher preparation, teaching profession, understanding of standards, implementation of standards

Perceptimet e mësimdhënësve ndaj procesit të vlerësimit të performancës

Ismet Potera[1] & Selim Mehmeti[2]

Abstrakti

Vlerësimi i performancës së mësimdhënësve është një proces i rëndësishëm dhe i ndjeshëm. Mësimdhënësit dhe inspektorët shfaqin perceptimet e tyre për procesin e vlerësimit nga këndvështrime të ndryshme. Këto perceptime janë objekt i këtij hulumtimi. Qëllimi i hulumtimit është marrja dhe analiza e perceptimeve të mësimdhënësve dhe inspektorëve për procesin dhe ndjeshmërinë e vlerësimit. Si çështje me rëndësi ishin: çështjet emocionale të procesit, përmbajtja e vlerësimit, si dhe pritjet që ata kishin nga ky proces. Qasja hulumtuese është cilësore, me një mostër prej 16 mësimdhënësish, të cilët kanë qenë pjesë e vlerësimit, si dhe pesë inspektorë, të cilët kanë qenë pjesë e vlerësimit të performancës së mësimdhënësve. Intervista me shkrim është përdorur me gjashtë pyetje të hapura. Përpunimi i të dhënave është bërë sipas parimeve të qasjes cilësore, të promovuar nga Creswell (2007). Rëndësia e hulumtimit qëndron në të kuptuarit e përvojave dhe njohurive më të thelluara, sa u përket ndjeshmërisë dhe rëndësisë, që ka vlerësimi i performancës së mësimdhënësve. Kjo do ta ndihmojë avancimin e këtij procesi, si dhe praktikën e vlerësimit në të ardhmen.

Fjalët çelës: informim, qëndrim, stres, pakënaqësi, pritje, frikë, zhvillim. profesional

Teachers' perceptions of the performance appraisal process

Ismet Potera & Selim Mehmeti

Abstract

Evaluating teacher performance is an important and sensitive process. Teachers and inspectors express their perceptions of the assessment process from different perspectives. These perceptions are the object of this research. The purpose of the research was to obtain and analyze the perceptions of teachers and inspectors about the assessment process and sensitivity. As important issues were: the emotional issues of the process, the content of the evaluation as well as the expectations they had from this process. The research approach is qualitative with a sample of 16 teachers who were part of the evaluation, as well as 5 inspectors as evaluators. The written interview was used, with six open-ended questions. Five inspectors who were part of the teacher performance appraisal were also inter-viewed. Data processing is done according to the principles of the qualitative approach promoted by Creswell (2007). The importance of research lies in understanding the deeper experiences and knowledge in terms of the sensitivity and importance of evaluating teacher performance. This will help advance this process as well as the evaluation practice in the future.

Keywords: information, attitude, stress, dissatisfaction, expectation, fear, professional development.

[1] Hulumtues në IPK

[1] Hulumtues në IPK

REKOMANDIMET

Mësimdhënësit tregojnë se kanë mungesë të informimit lidhur me përmbajtjen dhe procesin e vlerësimit të performancës së tyre. Prandaj IA, MASH, DKA dhe menaxhmenti i shkollës duhet të bëjnë më shumë në drejtim të adresimit të kësaj mungese, si: informimi i rregullt i mësimdhënësve për përmbajtjen e vlerësimit, procedurat e vlerësimit dhe kriteret e vlerësimit, por edhe vetëdijesimi i tyre për rëndësinë e vlerësimit të performancës për mësimdhënësin, nxënësit dhe sistemin e arsimit në përgjithësi.

Rekomandohet më shumë përgatitje dhe përgjegjësi profesionale nga mësimdhënësit, drejtorët e shkollave dhe inspektorët vlerësues të performancë së mësimdhënësve, në mënyrë që vlerësimi të jetë real, objektiv dhe i bazuar në standarde ndërsa veprimet të kenë karakter zhvillimor për mësimdhënësit, nxënësit, shkollën dhe përgjithësisht sistemin arsimor parauniversitar.

Raporti përfundimtar i vlerësimit duhet të jetë bindës dhe i argumentuar për secilin aspekt të vlerësimit. Para se të nënshkruhet raporti nga ana e të vlerësuarit, duhet të zhvillohet analizë dypalëshe me qëllim të argumentimit dhe arsyetimit të secilit aspekt të vlerësuar. Rekomandimet duhet të jenë pajtim i përbashkët duke adresuar nevojat zhvillimore të mësimdhënësit (sipas rastit edhe të afatizuara).

RECOMMENDATIONS

Teachers indicate that they lack information about the content and the process of evaluating their performance. Therefore, EI, MES, MED, and school management should do more to address this shortcoming, such as regular information of teachers about the content of assessment, assessment procedures and criteria, but also their awareness of the importance of performance evaluation for the teacher, students and the education system in general.

More professional preparation and responsibility are recommended by teachers, school principals, and teacher performance evaluation inspectors so that the evaluation is realistic, objective, and based on standards. Simultaneously, the actions have a developmental character for teachers, students, the school, and the pre-university education system in general.

The final evaluation report should be convincing and well-constructed for each aspect of the evaluation. Before the evaluator signs the report, a bilateral analysis should be conducted to construct and justify each aspect of the evaluation. Recommendations should be mutually agreed upon addressing the teacher's developmental needs (as appropriate also time-bound). The issue of teacher

Çështja e përgatitjes së mësimdhënësve për mësimdhënie, materiale mësimore, teknike dhe metodike duhet të bëhet pjesë e kulturës së punës së përditshme të mësimdhënësve, jo vetëm gjatë procesit të vlerësimit. Drejtorët e shkollave duhet të punojnë më shumë në zhvillimin profesional të mësimdhënësve, sidomos në fushën e kompetencës profesionale dhe pedagogjike të tyre. Në rekomandime nuk hasëm në sugjerime për hartimin e planit për zhvillim dhe për përmirësim gradual të mangësive të gjetura gjatë vlerësimit.

Vlerësimin e brendshëm duhet ta zbatojnë jo vetëm si një akt administrativ, dhe subjektiv, por si mundësi për identifikimin e nevojave të mësimdhënësve për zhvillim profesional në koherencë me kërkesat e kohës.

Inspektorët e arsimit, vlerësuesit, duhet të jenë në nivel të përgatitjes pedagogjike dhe profesionale duke hequr çdo dilemë ose dyshim te mësimdhënësit për kompetencën e tyre vlerësuese. Duhet të tregojnë konsistencë në vlerësimin e tyre verbal dhe me shkrim, ndërsa vlerësimi të jetë në funksion të zhvillimit dhe të përsosjes profesionale e pedagogjike të mësimdhënësve.

preparation for teaching, teaching materials, technical and methodological should become part of the culture of teachers' daily work, not only during the assessment proces. School principals need to work harder on teachers' professional development, especially in the area of their professional and pedagogical competence. In the recommendations, we did not find any suggestions for drafting a development plan and for a gradual improvement of the shortcomings found during the evaluation.

Internal evaluation should be implemented as an administrative and subjective act and an opportunity to identify teachers' professional development needs in coherence with the requirements of the time.

Education inspectors should be at the level of pedagogical and professional preparation, removing any dilemma or doubt from teachers about their evaluative competence. They must show consistency in their verbal and written assessment, while the assessment must be in function of the development and professional and pedagogical perfection of teachers.

Efektet e mësimit online te studentët e Fakultetit të Edukimit në Gjilan gjatë pandemisë Covid-19

Voglushe Kurteshi[3]
Liridona Mehmeti[4]
Rina Rasimi[5]

Abstrakti

Ky studim u përqendrua në përvojat e të mësuarit online te studentët e Fakultetit të Edukimit pas përfundimit të ligjëratave. Për këtë kërkim, kemi përdorur dizajnin fenomenologjik kuantitativ, në të cilin kanë marrë pjesë 137 studentë, me ç`rast kemi përpiluar një pyetësor elektronik në Google forms, të shpërndarë në grupe të studentëve, me anë të të cilit kemi marrë qëndrimet e tyre rreth mbajtjes së mësimit gjatë semestrit veror 2019/20. Pyetësori është i përbërë prej 16 pyetjeve, 15 të mbyllura dhe një e hapur.

Hulumtimi ka për qëllim të zbulojë efektet dhe vështirësitë në përvojën e re të mësimdhënies dhe të të nxënit gjatë kohës së pandemisë.

Në bazë të përgjigjeve të studentëve, lidhur me përvojën paraprake për mësimin online, (51.5%) e tyre kanë deklaruar se aspak nuk kanë pasur për-

[3] Universiteti Publik „**Kadri Zeka**“ Gjilan
[4] Universiteti Publik „**Kadri Zeka**“ Gjilan
[5] Universiteti Publik „**Kadri Zeka**“ Gjilan

The effects of online learning on the students of the Faculty of Education in Gjilan during the COVID-19 pandemic

Voglushe Kurteshi[5]
Liridona Mehmeti[6]
Rina Rasimi[7]

Abstract

This study focused on the Faculty of Education students’ online learning experiences after the summer semester’s lectures. For this research, the quantitative phenomenological design was used, with a sample of 137 students. An electronic questionnaire via Google forms was distributed to the groups of participants, through which the views about the online teaching process during the summer semester 2019/20 were obtained. The questionnaire consisted of 16 questions, 15 closed and one opened.

The research aimed to reveal the effects and difficulties of the new teaching and learning experience during the pandemic.

Based on the students’ answers regarding the previous online learning experience, (51.5%) stated that they had no experience at all, while how

5,6,7 Universiteti Publik „**Kadri Zeka**“ Gjilan

vojë, ndërsa si i janë përshtatur kësaj forme të të mësuarit përqindja më e madhe e studentëve (35.3%) e vlerësojnë atë si një vlerë mesatare. Mirëpo, se sa ka qenë efektive mësimdhënia online, studentët kanë deklaruar kështu: (36%) janë përgjigjur se kanë pasur probleme teknike, mungesë të internetit, pajisjeve digjitale, gjithashtu motivimi i studentëve është vlerësuar mesatarisht apo (37.5%). Kurse, në pyetjen e hapur, se cilat ishin vështirësitë, ata kanë radhitur një varg sosh, si: mungesa e ndërveprimit, e internetit, e rrymës, e pajisjeve teknologjike, e tabelës, e përqendrimit, si dhe monotonia gjatë ligjëratave etj.

Fjalët çelës: mësimi online, studentë, pajisje teknologjike, vështirësitë, pandemi.

did they adapt to this form of learning the largest percentage of students (35.3%) rated it as an average value. However, on the question: how effective was online teaching, students stated as follows: (36%) answered that they had technical problems, lack of Internet coverage, lack of digital equipment, student motivation was rated average or (37.5%). Whereas, in the open question regarding the difficulties during the online learning, they listed several difficulties which they encountered during the online learning such as lack of interactivity, Internet issues, electricity problems, lack of technological equipment, lack of boards, less concentration, and distracting problems, as well as monotony during lectures, and other issues.

Keywords*:* online learning, students, technological equipment, difficulties, pandemic.

Qëndrimet e studentëve të Universitetit "Ukshin Hoti" ndaj mësimit online

Fatmir Mehmeti[6] & Hysen Balaj[7]

Ky punim ka për qëllim identifikimin e qëndrimeve të studentëve të Universitetit "Ukshin Hoti" në Prizren lidhur me mësimin online. Gjithashtu, punimi ka për qëllim të përcaktojë nëse qëndrimet ndryshojnë në varësi të gjinisë, vendbanimit të studentëve, mjeteve të përdorura përgjatë mësimit online, si dhe programit të studimeve. Për problemin e përzgjedhur nga qasja kuantitative (sasiore) është përdorur metoda deskriptive - kërkimore. Mostra është përbërë nga 254 studentë, të cilët ndjekin studimet në vitin akademik 2020-2021, në Fakultetin e Edukimit, Fakultetin Juridik, si dhe Fakultetin Ekonomik. Për grumbullimin e të dhënave të mjaftueshme për hulumtimin e problemit, përdorëm teknikën e anketës me instrumentin e saj, pyetësorin. Pyetësori i përket tipit Likert, i përbërë nga pesë shkallë, "Plotësisht nuk pajtohem", "Nuk pajtohem", "I pavendosur", "Pajtohem" dhe "Plotësisht pajtohem". Të dhënat e mbledhura janë bartur në programin Statistical Program for Social Sciences (SPSS) v.25 dhe janë përpunuar. Për të analizuar se a ekzistojnë dallime ndërmjet qëndrimeve të studentëve lidhur me mësimin online, gjinisë, vendbanimit të studentëve, si dhe

[6] Profesor në Universitetin Ukshin Hoti,
[7] Drejtor shkolle, kandidat I PhD

Attitudes of "Ukshin Hoti" University Students towards Online Learning

Fatmir Mehmeti[8] & Hysen Balaj[9]

This paper aimed to identify the attitudes of students of the "Ukshin Hoti" University in Prizren regarding online learning. The paper also intended to determine whether attitudes vary depending on gender, student residence, tools used throughout online learning, and the curriculum. For the problem selected from the quantitative approach, descriptive-research method was used. The sample consisted of 254 students, who are currently studying in the 2020-2021 academic year, at the Faculty of Education, the Faculty of Law, and the Faculty of Economics. To collect enough data to research the problem, we used the survey technique i.e., the questionnaire. The questionnaire, the Likert type, consisting of five scales, "Strongly Disagree", "Disagree", "Undecided", "Agree" and "Strongly Agree". The collected data were transferred to the Statistical Program for Social Sciences (SPSS) v.25 and processed. The Independent Samples Test analysis was used to analyse whether there were differences between students' attitudes regarding-

[8] Professor at "Ukshin Hoti" University
[9] School Principal, PhD candidate

përdorimit të mjeteve elektronike, është përdorur analiza Independent Samples Test. Ndërsa, për të analizuar se a ekzistojnë dallimet ndërmjet qëndrimeve të studentëve lidhur me mësimin online dhe programit të studimeve nga analiza ANOVA, është përdorur testi Post-hoc (Bonferroni).

Përfundimet e dala nga analizat e realizuara tregojnë se mesatarja e pikëve të qëndrimeve është 3.04, domethënë ato janë në distancë pothuajse të afërta nga dy skajet e kundërta (pozitive dhe negative). Gjithashtu, nuk ka dallime të rëndësishme të qëndrimeve të studentëve lidhur me mësimin online ndërmjet gjinive, vendbanimit të studentëve, përdorimit të mjeteve elektronike, si dhe programit të studimeve.

Fjalët çelës: studentët, qëndrimet, qasja, mësimi online

online learning gender, student residence, and the use of electronic tools. Whereas to analyse whether there are differences between students' attitudes regarding online learning and the study program from the ANOVA analysis, the Post-hoc test (Bonferroni) was used.

The conclusions from the analysis show that the average of the mean is 3.04, i.e., they are approximately identical to the two opposite positions (positive and negative). Finally, there are no significant differences in student attitudes on the online learning between genders, student locality, the use of electronic devices, and the study program.

Keywords: students, attitudes, approach, online learning

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Sum	Mean	Std. Deviation	Variance	Skewness		Kurtosis	
	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error
Shuma	254	1.55	4.75	774.35	3.0486	.40665	.165	.140	.153	3.511	.304
Valid N (listwise)	254										

Seanca 3: Mësimdhënia dhe arritjet e nxënësve
Session 3: Teaching and student achievement
Moderatore: Haxhere Zylfiu

Roli i prindërve në përmirësimin e cilësisë në mësimnxënie kundrejt mësimdhënies bashkëkohore

Besjana Rexhepi, PhD. Cand.
Universiteti "Kadri Zeka", Gjilan
Email: besjana.rexhepi@uni-gjilan.net
Orcid ID: 0000-0001-8979-7543

Abstrakt

Nisur nga fakti se fillet e edukatës nisin pikërisht në familje, si institucioni më i vjetër i shoqërisë njerëzore, padyshim se roli i prindërve është i pashmangshëm në shumë çështje që lidhen edhe me përmirësimin e cilësisë në procesin e mësimnxënies së nxënësve, si bashkëpunëtorë përgjatë mësimdhënies bashkëkohore.

Sot prindërit nuk mund të quhen vetëm partnerë të jashtëm për procesin mësimor, por dhe indikatorë për sukseset dhe dështimet e nxënësve në shkollë.

Lidhur me këtë, pjesë e punimit tonë do të jenë përshkrimi i rolit të prindërve në aspektin e

The Role of Parents in Improving the Quality of Learning towards Contemporary Teaching

Besjana Rexhepi, PhD. Cand.
"Kadri Zeka" University, Gjilan
Email: besjana.rexhepi@uni-gjilan.net
Orcid ID: 0000-0001-8979-7543

Abstract

The role of parents is unavoidable in many issues related to improving the quality of the learning process of students, as partners in contemporary teaching, given the fact that the origins of education start precisely in the home, as the oldest institution of human society.

Today, parents can be referred to not only as external learning partners, but also as indicators of student achievements and failures at school. In this regard, part of our work was the description of the role of parents in terms of improving the quality of learning towards contemporary teaching, attached

përmirësimit të cilësisë në mësimnxënie kundrejt mësimdhënies bashkëkohore, të bashkangjitur me një hulumtim të shkurtër realizuar gjatë periudhës shkurt-mars 2020, në 5 shkolla të komunës së Gjilanit, pra në rajonin e Anamoravës, prej nga si respondentë kemi pasur 50 prindër të anketuar përmes pyetësorit të përpiluar, me të cilin pretendojmë të arrijmë qëllimin e hulumtimit, se çfarë roli ka prindi në përmirësimin e cilësisë së të nxënit të nxënësve. Rezultatet e hulumtimit janë grumbulluar dhe analizuar në vlerë të përqindjes dhe shqyrtuar sipas metodës deskriptive për çdo pyetje të anketës. Punimi do të inkurajojë prindërit që çështjen e mësimnxënies ta konsiderojnë më me prioritet sesa vlerësimin numerik të tyre.

Fjalët çelës: bashkëpunëtor, cilësi, edukatë, familje, mësimnxënie, prind, sukses.

to a short research conducted during the period February-March 2020, in five schools in the municipality of Gjilan, i.e., in the region of Anamorava. Fifty parents were surveyed through the compiled questionnaire, through which the purpose of the research what role does the parent have in improving the quality of students' learning was achieved. The study results were obtained and evaluated in percentage and tested for each survey question according to the descriptive process. This paper's findings will encourage parents to prioritize the issue of learning rather than its numerical evaluation.

Keywords*:* collaborator, quality, education, family, learning, parent, success.

Roli i Kurrikulave të arsimit në Kosovë dhe rajon në arritjet e nxënësve në testin PISA dhe cilësinë e arsimit parauniversitar (analizë krahasuese)

Gëzim Zeqiri, M.Sc.
Syracuse University alumni
Driton Zeqiri, Ph.D. cand.
Universiteti i Prishtinës "Hasan Prishtina"

Abstrakt

Programme for International Student Asssessment (PISA) është një nga testet ndërkombëtare, me anë të të cilit mund të krahasohen rezultatet e arritura ndër vite, si dhe të bëhen krahasime ndërmjet shteteve të ndryshme. Në këtë mënyrë, PISA mund të përdoret për të matur dhe krahasuar njohuritë e nxënësve në Matematikë, në shkencë dhe në të kuptuarit e leximit. Kosova ka filluar të marrë pjesë në këtë test që nga viti 2015, si dhe ka vijuar pjesëmarrjen në vitin 2018. Në vitin 2015, Kosova ishte renditur në vendin e 68-të në mesin e 70 shteteve pjesëmarrëse në këtë test. Ndërkaq, në vitin 2018, Kosova ishte renditur e 77-ta në mesin e 79 shteteve pjesëmarrëse, duke pasur rezultate edhe më të dobëta dhe rënie në renditje.

Duke përdorur të dhënat e *Organization for Economic Co-operation and Development* (OECD) në lidhje me rezultatet e testit të PISA-s,

The Role of Education Curricula in Kosovo and the Region on Student Achievement in the PISA Test and the Quality of Pre-University Education (a comparative analysis)

Gëzim Zeqiri, MSc.
Syracuse University Alumni
Driton Zeqiri, Ph.D. Candidate
"Hasan Prishtina" University of Prishtina

Abstract

The Program for International Student Assessment (PISA) is one of the international assessments from which it is possible to compare the outcomes obtained over the years and make comparisons between different countries. In this way, PISA can be used to assess and compare students' knowledge in learning, mathematics, science, and reading. Kosovo began taking part in this test in 2015 and proceeded to participate in 2018. Kosovo was ranked 68th among the 70 participating countries in this test in 2015. 8After that, in 2018, Kosovo was ranked the 77th out of the 79 participating countries, with even worse outcomes and falling rankings.

Using data from the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) on the PISA test outcomes, the goal i s to evaluate and

synohet që të analizohet dhe të ofrohet krahasimi ndërmjet indikatorëve të ndryshëm, sikurse performanca në *Matematikë, shkencë* dhe në *të lexuar*, si dhe të bëhet ndërlidhja e tyre me kurrikulën ekzistuese. Me fjalë tjera, do të bëhet analizë e shkaqeve të arritjeve të dobëta që i ka pasur Kosova gjatë pjesëmarrjes në këtë test, përkatësisht ndikimin e kurrikulës në këto rezultate. Në anën tjetër, po ashtu, synohet që të bëhet krahasimi i rezultateve të testit PISA në mes të Kosovës dhe shteteve të rajonit: Shqipërisë, Maqedonisë së Veriut, Serbisë dhe Malit të Zi. Nga këto të gjetura, do të bëhet krahasimi i arritjeve të shteteve të lartpërmendura dhe do të shihet çfarë rezultatesh kanë dhënë kurrikulat ekzistuese që këto shtete i kanë përdorur me qëllim të përmirësimit të rezultateve të testit PISA.

Hulumtimi do të bëhet duke u bazuar në metodën kualitative të përdorimit të të dhënave sekondare në dispozicion: mbledhja e kurrikulave të publikuara nga shtetet e lartpërmendura, krahasimi i tyre për të gjetur ngjashmëritë dhe dallimet, dhe për të parë se cili është korrelacioni midis përmbajtjes së kurrikulës dhe rezultatit në testin PISA. Në këtë mënyrë, do të krahasohen indikatorët e performancës dhe përmbajtja e kurrikulave të shteteve respektive.

Hipoteza e hulumtimit që do të testohet është: Ekziston korrelacion direkt pozitiv ose negativ midis përmbajtjes së kurrikulës dhe rezultatit

compare various measures, such as success in mathematics, science, and reading, and to make

their relation to the new curriculum. In other words, the causes of the low achievements that Kosovo has achieved during its participation in the PISA test, namely the effect of the curriculum on these outcomes, will be examined. On the other hand, it is also intended to compare the PISA test results between Kosovo and the regional countries: Albania, Northern Macedonia, Serbia, and Montenegro. From these findings, a comparison will be made between the countries' accomplishments referred to above and the results of the current curricula used by these countries to improve the results of the PISA test.

The research will be based on the qualitative method of using the available secondary data: collection of curricula published by the countries mentioned above, their comparison to find similarities and differences, and to see what is the correlation between the content of the curriculum and PISA test score. In this way, the performance indicators and the content of the respective countries' curricula will be compared.

The research hypothesis to be tested is: There is a direct positive or negative correlation between the curriculum content and the results of the PISA test. In addition to literature sources from scientific

në testin PISA. Përpos burimeve të literaturës nga artikujt shkencorë të publikuar në revista

ndërkombëtare të indeksuara, ky artikull bazohet në analizën e materialeve të publikuara nga OECD, ku mund të gjenden të dhënat në lidhje me arritjet e shteteve të lartpërmendura në testin PISA. Njëkohësisht, duke u bazuar në materialet e Ministrive të Arsimit të këtyre shteteve, do të bëhet analiza e kurrikulave dhe aspekteve të veçanta, të cilat kanë ndikuar në rezultatet e testit.

Fjalët çelës: PISA, edukim, kurrikulë, cilësi.

articles published in indexed international journals, this article is based on the analysis of materials published by the OECD, where data can be found on the countries' achievements as mentioned above in the PISA test.

Simultaneously, based on the Ministries of Education materials of these countries, the analysis of specific curricula and its aspects will be done, which have influenced the test results.

Keywords: PISA, education, curriculum, quality

Analizë e përdorimit të kontekstit në kërkesat e testit të Arritshmërisë në Kosovë në krahasim me kërkesat e vlerësimit PISA

Shpëtim Kastrati, Universiteti i Prishtinës
Fakulteti i Edukimit (PhD cand.)
E-mail: shpetimkastrati84@gmail.com

Abstrakt

Vlerësimet e jashtme të nxënësve përdoren për të vlerësuar efektivitetin e mësimdhënies, të nxënit, apo edhe politikat arsimore. Në Kosovë, të dhënat rreth arritjes dhe suksesit të nxënësve në nivel kombëtar maten kryesisht përmes Testit Kombëtar – që ndryshe njihet si “Testi i Arritshmërisë” për nxënësit e klasave të 9-ta, dhe rezultatet e deritanishme nga ky test janë mjaft të kënaqshme statistikisht. Gjithashtu, Kosova ishte pjesë e vlerësimit të jashtëm nga PISA në vitet 2015 dhe 2018, dhe rezultatet nga ky vlerësim ishin zhgënjyese, të cilat konfirmojnë se kualiteti i edukimit në Kosovë duhet të përmirësohet.

Ky hulumtim ka për qëllim të krahasojë kërkesat e testit të Arritshmërisë me kërkesat e testit PISA sa i përket përdorimit të kontekstit (ndërlidhjes me jetën e përditshme) dhe t’i ndërlidhë ato me suksesin e nxënësve në këto vlerësime të jashtme.

Përzgjedhja e testit të Arritshmërisë si krahasim me vlerësimin PISA qëndron në atë se në të dyja vlerësimet testohen nxënësit e moshës 15 vjeç.

Analysis of the use of context in the achievement test requirements in Kosovo compared to the PISA assessment requirements

Shpëtim Kastrati, University of Prishtina
Faculty of Education (PhD cand.)
E-mail: shpetimkastrati84@gmail.com

Abstract

External student assessments are used to evaluate the effectiveness of teaching, learning, or even educational policies. In Kosovo, data on student achievement at the national level are measured mainly through the National Test - known as the “Achievement Test” for 9th graders, and the results of this test so far are statistically quite satisfactory. Whereas, Kosovo was part of the external evaluation of PISA in 2015 and 2018, and the results from this evaluation were disappointing, which confirms that the quality of education in Kosovo needs to be improved.

This research aimed to compare the requirements of the Achievement test with the PISA test requirements in terms of context use (interrelation with everyday life) and correlate them with students’ success in these external assessments.

The selection of the Achievement test compared to the PISA assessment is that 15-year-old students are assessed in both assessments.

Metodologjia e këtij hulumtimi është analizë longitudinale e kontekstit të përdorur në pyetjet e testit të kimisë nga testet e Arritshmërisë 2012-2016 dhe testi PISA 2015, ku me fokus ishin kërkesat nga shkencat natyrore. Për analizë të secilës kërkesë janë përdorur gjashtë kritere, përmes së cilave mund të matet përdorimi i kontekstit.

Rezultatet nga analiza e testeve tregojnë se konteksti në testet e Arritshmërisë përdoret shumë më pak se në testin PISA, e që kjo mund të ndërlidhet edhe me dallimin e madh në rezultatet e nxënësve në këto vlerësime të jashtme.

Fjalët çelës: konteksti në shkenca, problemet e bazuara në kontekst, situata shkencore, testi

This research was based on a longitudinal analysis of the context used in the questions of Chemistry test from the 2012-2016 Achievement tests and the PISA 2015 test, where the focus was on the natural sciences’ requirements. Six criteria were used to analyse each requirement, through which context usage could be measured.

The results from the analysis of the tests show that the context in the Achievement tests is used much less than in the PISA test and that this may also be related to a significant difference in the students' results in these external assessments.

Keywords: context in science, context-based problems, scientific situation, test

Cilësia e arsimit kosovar bazuar në indikatorët e OECD-së të pasqyruar në rezultatet e PISA-s 2018

Dr.sc. Murteza Osdautaj

Matja e cilësisë së arsimit dhe përgatitja e nxënësve për të qenë qytetarë të botës kanë qenë disa nga qëllimet e testit PISA 2018, i cili është organizuar bazuar në indikatorët e njohur ndërkombëtarë të OECD-së.

Nga rezultatet e përgjithshme të PISA-s, bazuar në indikatorët e përmendur, është konstatuar se sistemi arsimor kosovar (posaçërisht niveli i mesëm i ulët dhe i mesëm i lartë, por jo vetëm këta) ka probleme të jashtëzakonshme, që kanë të bëjnë me cilësinë dhe komponentët e cilësisë.

Nga indikacionet që mund të vërehen në rezultatet e testit, del se problemet e cilësisë në arsimin tonë parauniversitar përfshijnë mësuesin, nxënësin, kurrikulën, përgatitjen paraprake shkollore (nivelin parafillor), sistemin universitar të përgatitjes së mësuesve dhe zhvillimin profesional.

Në punim, bazuar në vlerat e indikatorëve, do t'i paraqesim disa nga rezultatet indikative dhe disa nga idetë dhe nevojat imediate për ndërhyrje dhe ndryshime urgjente në sistem dhe në politikat arsimore të Kosovës.

Fjalët çelës: indikatorët e OECD-së, testi PISA, sistemi arsimor, mësuesit, nxënësit, politikat arsimore, kurrikulat.

Quality of Kosovo education based on OECD indicators reflected in PISA 2018 results

Dr.sc. Murteza Osdautaj

One of the aims of the PISA 2018 test, which was organized on the basis of internationally known OECD indicators, was to assess the quality of education and to prepare students to be citizens of the world.

From the general results of the PISA was inferred, based on the indicators referred to above, that the Kosovo education system (including, though not limited to the lower secondary and upper secondary levels in particular) has unprecedented problems related to the quality and quality components.

From the indications that can be seen in the test results, the quality problems in Kosovo pre-university education include teachers, students, curriculum, pre-school preparation (pre-primary level), university teacher preparation framework, and professional development.

On the basis of the values of the indicators, this paper introduces some of the indicative findings, ideas, and immediate needs to be addressed on the improvement of Kosovo's education policies and system.

Keywords: OECD indicators, PISA test, educational system, teachers, students, education policies, curricula.

Seanca 4: Menaxhimi i cilësisë
Session 4: Quality Management
Moderator: Selim Mehmeti

Sfidat në zhvillimin demografik të Kosovës dhe ndikimi i tyre në sistemin arsimor

Dr.sc. Sami Behrami, Msc. Fadil Bajraktari
Agjencia për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës
E-mail: samibehrami@gmail.com

Abstrakt

Temë e trajtimit të këtij punimi janë roli dhe rëndësia e zhvillimeve demografike në perspektivën e zhvillimit të kontingjenteve të popullsisë së re - shkollore, kontingjente këto që përfaqësojnë pjesën më të rëndësishme të sistemit arsimor. Niveli i përgjithshëm i lindjeve dhe struktura e popullsisë sipas moshës ndikojnë drejtpërdrejt në madhësinë e popullsisë shkollore, edhe pse faktor shumë i rëndësishëm janë edhe emigrimet.

Kosova ndodhet para ndryshimeve radikale në profilin e saj demografik. Këtë më së miri e argumentojnë faktet se në njërën anë kemi zvogëlim drastik të numrit të lindjeve dhe shtimit natyror, ndërsa në anën tjetër, si pasojë e emigrimeve selektive, popullsia po plaket me trendë të përshpejtuar. Situata është aq e pafavorshme saqë mund të përcaktohet edhe si krizë demografike.

Challenges in the demographic development of Kosovo and their impact on the educational system

Dr.sc. Sami Behrami, Msc. Fadil Bajraktari
Kosovo Environmental Protection Agency
E-mail: samibehrami@gmail.com

Abstract

This paper focuses on the role and importance of demographic developments with regard to the development of contingents of the young school population, which are the most important components of the education system. The overall birth rate and population structure by age directly affect the size of the school population, although emigration is also a very significant factor. In its demographic profile,

Kosovo is facing radical changes. This is better argued by the fact that on the one hand, there is a dramatic decline in the number of births and population increase, while on the other hand, the population ages at an accelerated trend as a result of selective emigration. The situation is so unfavorable that it can even be characterized as a demographic crisis. The causes are very complex, unique, and an ever-increasing reflection and function of the deepening social, economic, social

Shkaqet janë shumë komplekse, unike, dhe një reflektim dhe funksion gjithnjë në rritje i thellimit të krizës shoqërore, ekonomike, sociale dhe vlerës/ identitetit, e manifestuar edhe në sistemin arsimor.

Edhe pse si pasoja më të rënda të krizës demografike llogariten pasojat në trendin e fuqisë punëtore - tregun e punës, sistemin e mbrojtjes sociale, sistemin shëndetësor etj., në realitet norma e ulët e lindshmërisë në periudha afatgjate më së tepërmi godet kontingjentet e popullsisë të moshave shkollore.

Rezultatet e dinamikës së popullsisë së Kosovës në dekadat e ardhshme tregojnë se sistemi arsimor do të përballet me sfida serioze, të shkaktuara nga tendencat e pafavorshme demografike, të cilat mund të *ndikojnë veçanërisht në disponueshmërinë dhe cilësinë e arsimit*, fenomene të cilat sot kanë goditur zonat kodrinore–malore, ndërsa në të ardhmen pritet të rriten me zgjerimin e krizës demografike dhe procesin e moshimit të popullsisë.

Meqenëse punimi i takon tipit të kërkimeve fondamentale dhe observuese, me qëllim të arritjes së rezultateve, do të përdoren metodat: statistikore, krahasuese, e analizës, e sintezës etj., bazuar në të dhënat e regjistrimit, parashikimeve të popullsisë, dhe statistikave tjera relevante.

Fjalët çelës: popullsia, sistemi arsimor, lindshmëria, numri i nxënësve, perspektiva demografike.

and value /identity crisis, also have been manifested in the education system. While the most serious consequences of the demographic crisis are the impact on the labor force trend - the labor market, the social security system, the health system, and others. In fact, in the long run, the low birth rate mainly affects school-age population contingents.

The results of the dynamics of the population of Kosovo in the coming decades show that the education system will face serious challenges, caused by unfavorable demographic trends, *which may particularly affect the availability and quality of education*, phenomena which today have affected remote hilly-mountainous areas, while in the future they are expected to increase with the expansion of the demographic crisis and the aging process of the population.

Since the paper relates to the type of fundamental and observational research, in order to achieve the results, the following methods were used: statistical, comparative, analysis, synthesis, etc., based on census data, population forecasts, and other relevant statistics.

Keywords: population, education system, fertility, number of students, demographic perspective.

Ndikimi i faktorëve shoqërorë në kompetencën komunikuese të nxënësve

PhD.C. Liridona Mehmeti
Universiteti Publik i Gjilanit "**Kadri Zeka**"

Abstrakti

Komunikimi paraqet funksionin kryesor të gjuhës, njëkohësisht është procesi më i rëndësishëm që e realizojmë nëpërmjet gjuhës. Madje, komunikimi paraqet veçorinë kryesore të njeriut, që e bën të dallueshëm nga qeniet tjera të gjalla. Si rrjedhim i kësaj, e vlerësojmë të arsyeshme dhe të domosdoshme ta trajtojmë kompetencën komunikuese te nxënësit, duke marrë për bazë kompetencën e komunikimit dhe të shprehurit sipas Kornizës Kurrikulare të Arsimit Parauniversitar të Kosovës, si dhe funksionin e rëndësishëm gjuhësor, social e kulturor të komunikimit.

Ndërkaq, në këtë punim teoriko-kërkimor trajtojmë ndikimin e faktorëve shoqërorë, pra faktorët jashtëgjuhësorë që ndikojnë në zhvillimin e komunikimit te nxënësit. Pjesën kërkimore e kemi realizuar me dhjetë nxënës të klasave të pesta në SHFMU "Thimi Mitko" në Gjilan, me ç`rast kemi përdorur metodën e analizës, duke u dhënë nxënësve një tekst për ta analizuar përmbajtjen e tij sipas këndvështrimit të tyre. Gjithashtu, me anë

The Influence of Social Factors on Students' Communicative Competence

PhD.C. Liridona Mehmeti
"**Kadri Zeka**" Public University of Gjilan

Abstract

Communication is the primary function of language and the most important process we realize through language. In essence, communication is human beings' main characteristic, which distinguishes them from all living organisms. Therefore, it is reasonable and necessary to address the communication skills of students, taking into account the communication competence and expression set out in the Kosovo Pre-University Education Curriculum Framework, as well as the important linguistic, social and cultural functions of communication.

In this theoretical-research paper, meanwhile, the impact of social factors were discussed, i.e. extralinguistic factors that influence student communication development.

The research was conducted with ten fifth grade students at SHFMU "Thimi Mitko" in Gjilan, the method of analysis was applied, asking students to analyse the content of a text from their point of view.

të një pyetësori kemi marrë të dhënat e nxënësve, në mënyrë që të analizojmë ndikimin e faktorëve shoqërorë në kompetencën komunikuese të tyre, si: familja, institucionet parashkollore, shkolla, si dhe rrethi shoqëror.

Në hulumtim kanë marrë pjesë 10 nxënës, të moshës 10-11 vjeçare; 4 prej të cilëve kanë qenë në kopshte (çerdhe) dhe 9 nxënës kanë qenë në klasën përgatitore. Sa i përket nivelit të shkollimit të prindërve të tyre; 7 nxënës janë përgjigjur se prindërit e tyre kanë shkollën e mesme, ndërsa 3 nxënës i kanë prindërit me shkollim universitar.

Fjalët çelës: kompetenca komunikuese, komunikimi, faktorët shoqërorë, ndikimi i familjes, ndikimi i shkollës, nxënësit.

The student data were collected through a questionnaire to examine the effect of social influences on their communication competence, such as: families, pre-school institutions, school, and social circles.

Ten pupils aged 10-11 participated in the research; Four of whom were in daycare institutions and nine pupils were in the preparatory class. Regarding the level of education of their parents; seven pupils answered that their parents were high school graduates, while three students answered that their parents finished the university education.

Keywords: communicative competence, communication, social factors, family influence, school influence, pupils.

Sjelljet e papërshtatshme të nxënësve në shkollë dhe menaxhimi i tyre nga ana e mësimdhënësve

Luljeta Shala[10] & Ismet Potera[11]

Sjelljet jo të mira të nxënësve në shkollë janë bërë dukuri e përditshme në medie dhe në diskursin e zakonshëm të komunikimit të aktorëve të ndryshëm: prindër, mësues dhe profesionistë. Qëllimi i hulumtimit ishte identifikimi i sjelljeve të papërshtatshme të nxënësve në shkollë, përmes perceptimit të mësimdhënësve dhe nxënësve, dhe përcaktimi i teknikave për menaxhimin e sjelljes së papërshtatshme të nxënësve në shkollë.

Qasja e përzier, sasiore dhe cilësore dhe përshkruese e vlerësuese, është përdorur për realizimin e hulumtimit. Të dhënat sasiore u grumbulluan nga mësimdhënësit dhe nxënësit përmes Google forms dhe përmes postës elektronike. Mostra e rastit përbëhej nga 93 mësimdhënës të lëndëve të ndryshme dhe 103 nxënës të SHMU.

Nga analiza e të dhënave, shohim se si nga mësimdhënësit, ashtu edhe nga nxënësit, sjellje të papërshtatshme në orë mësimore konsiderohen zhurma në klasë, lëvizjet e parregullta, bisedat anësore, telefonat, ngacmimet, gjuha urrejtëse

[10] Hulumtuese në IPK
[11] Hulumtues në IPK

Misconduct of Students in School and its Management by Teachers

Luljeta Shala[12] & Ismet Potera[13]

Student misbehavior at school has become a daily occurrence in the media and in the common communication discourse of various actors: parents, teachers and professionals. The aim of the research was to identify, through the perception of teachers and students, inappropriate behaviors of students in school and to define strategies for the management of improper conduct of students in school.

The analysis was carried out by the mixed approach of quantitative and qualitative, descriptive and evaluative methods. Teachers and students obtained quantitative data through Google forms and email. The random sample consisted of 93 teachers of different subjects and 103 students of SHMU.

The findings show that inappropriate behavior in the classroom is considered by both teachers and students as classroom noise, irregular movements, side conversations, telephones, bullying, hateful or o ffensive language, etc. We note differences

[12] Researcher at PIK
[13] Researcher at PIK

ofenduese etj. Vërejmë dallime ndërmjet mendimeve të mësimdhënësve dhe nxënësve sa i përket sjelljes së papërshtatshme, përkatësisht gjuhë urrejtëse ofenduese dhe menaxhimit të tyre në orë mësimore. Rreth 61% e mësimdhënësve mendojnë se gjuha urrejtëse ofenduese është sjellje e papërshtatshme e nxënësve në orë mësimore, ndërsa, po për këtë, 32% e nxënësve mendojnë se është sjellje e papërshtatshme në orë mësimore. Në anë tjetër, nxënësit në përqindje më të madhe (rreth 56% e nxënësve) kërkojnë më shumë vëmendje për këto sjellje, ose për menaxhimin e tyre në klasë. Sipas mësimdhënësve (52%) dhe nxënësve (56%) mosha më problematike për këto sjellje është ajo 14 -16 vjeç.

Thellimi i të kuptuarit profesional të shkaqeve të sjelljeve do të ndihmojë mësimdhënësit që të hartojnë programe për parandalimin e tyre. Njohja me llojin e sjelljes dhe shkakun pse veprojnë ashtu është një mekanizëm i mirë për menaxhimin e këtyre sjelljeve.

Fjalët çelës: mësimdhënës, menaxhim i sjelljes, nxënës, sjellje e papërshtatshme, shkaqet e sjelljes.

between teachers' and students' opinions about inappropriate behavior, namely hateful and offensive language and their classroom management.

About 61% of teachers think that hateful offensive language is inappropriate behavior of students in the classroom, while, for the same reason, 32% of students think that it is inappropriate behavior in the classroom. On the other hand, students in a larger percentage (about 56% of students) require more attention to these behaviors, or to their management in the classroom. According to teachers (52%) and students (56%) the most problematic age for these behaviors is 14-16 years old.

Therefore, teachers can design programs for their prevention by deepening professional understanding of the causes of behaviors. A good mechanism for managing these behaviors is knowing the type of behavior and why they act so.

Keywords*:* teacher, behavior management, student, inappropriate behavior, causes of behavior.

Vlerësimi i jashtëm i performancës së shkollës si mekanizëm për sigurimin e cilësisë, gjendja dhe perspektiva

Selim Mehmeti, hulumtues në Institutin Pedagogjik të Kosovës
E-mail: selimmehmeti.ipk@gmail.com

Abstrakti

Vlerësimi i jashtëm i performancës së shkollës në arsimin parauniversitar në Kosovë ka filluar të realizohet nga Inspektorati i Arsimit, në bazë të politikave arsimore, procedurave dhe qasjes ndaj vlerësimit të përcaktuar nga Ministria e Arsimit dhe e Shkencës. Përvoja fillestare me një sistem të ri të vlerësimit të punës së shkollës, e filluar me vlerësim të jashtëm, nga viti shkollor 2017/2018, u shtrua si nevojë për t'iu qasur këtij hulumtimi, qëllimi i të cilit është marrja dhe analiza e mendimeve të bartësve kryesorë të vlerësimit të punës së shkollës për praktikën e realizimit të vlerësimit të jashtëm të performancës së shkollës në arsimin parauniversitar në Kosovë dhe shqyrtimi kritik i raporteve të vlerësimit. Mostra e qëllimshme përfshin 61 respondentë, si: inspektorë të arsimit, koordinatorë të cilësisë në Drejtoritë Komunale të Arsimit, drejtorë dhe koordinatorë të cilësisë së shkollave që e kanë kryer vlerësim e jashtëm të shkollës. Përpunimi i

External assessment of school performance as a mechanism for quality, current situation and perspective

Selim Mehmeti, researcher at the Kosovo Pedagogical Institute
E-mail: selimmehmeti.ipk@gmail.com

Abstract

External evaluation of school performance in Pre-University Education in Kosovo has begun to be carried out by the Inspectorate of Education, based on educational policies, procedures and approaches to evaluation set by the Ministry of Education and Science. Initial experience with a new school performance evaluation system have started with external evaluation since the 2017/2018 school year, and it was presented as a need to approach this research, the purpose of which is to obtain and analyse the opinions of the main bearers of school performance evaluation for the practice of conducting external evaluation of school performance in Pre-University Education in Kosovo and critical review of evaluation reports. The sample included 61 respondents, such as: education inspectors, quality coordinators in the Municipal Directorates of Education, school principals and school quality coordinators that have conducted an external evaluation of the school.

të dhënave sasiore u realizua me paketën e programeve kompjuterike SPSS dhe Excel, ndërsa atyre cilësore sipas parimeve të metodës së analizës së përmbajtjes të promovuar nga Creswell (2007) Gläser & Laudel (2013).

Gjetjet e hulumtimit tregojnë se ndryshimi i praktikave të vlerësimit të punës së shkollës, nga një sistem inspektimit më shumë administrativ në një sistem vlerësimi me karakter zhvillimor për shkollën, kërkon ndërrim të qasjes dhe procese pune e raporte cilësore, që u mundësojnë shkollave të kuptojnë rolin dhe pritshmërinë për një performancë efektive dhe cilësore. Referuar gjetjeve të hulumtimit, procesi i vlerësimit të jashtëm të performancës së shkollës përshkruhet në zhvillime të ngadalshme dhe të fragmentarizuara, si rrjedhojë e mungesës së një qasjeje tërësore ndaj zhvillimeve dhe mekanizmave që lidhen me sigurimin e cilësisë në arsimin parauniversitar në Kosovë. Në këtë kontekst, nevojitet koherencë dhe sinergji më e lartë ndërmjet proceseve dhe mekanizmave për sigurimin e cilësisë në arsimin parauniversitar në Kosovë. Rëndësia e hulumtimit qëndron në të kuptuarit e përvojave dhe njohurive më të thelluara sa u përket praktikës së vlerësimit, rolit dhe rëndësisë që ka vlerësimi i jashtëm i shkollës në sigurimin e cilësisë në shkollë.

Fjalët çelës: vlerësim i jashtëm, performancë e shkollës, sigurim i cilësisë.

The quantitative data processing was performed with the software package SPSS and Excel, while qualitative data according to the principles of the content analysis method promoted by Creswell (2007) Gläser & Laudel (2013).

Research findings show that changing school performance evaluation practices, from a more administrative inspection system to a school development evaluation system, requires a change of approach and quality work processes and reports that enable schools to understand the role and the expectation of effective and qualitative performance. Referring to the research findings, the process of external evaluation of school performance is described in slow and fragmented developments, due to the lack of a holistic approach to developments and mechanisms related to quality assurance in Pre-University Education in Kosovo. In this context, higher coherence and synergy is needed between quality assurance processes and mechanisms in Pre-University Education in Kosovo. The importance of research lies in understanding in-depth the experiences and knowledge in terms of evaluation practices, the role and importance of external school evaluation on the quality assurance in schools.

Keywords*:* external evaluation, school performance, quality assurance.

Aspekte të sigurimit të cilësisë në Kosovë: Perspektiva e shkollave profesionale

Lindita Boshtrakaj, Konsulente e jashtme për sigurim të cilësisë- ALLED 2
E-mail: lindita.boshtrakaj@gmail.com
Anton Gojani , Koordinator për Sigurim të Cilësisë dhe Arsim të Lartë, ALLED2
E-mail: anton.gojani@ubt-uni.net

Abstrakti

Korniza për Sigurim të Cilësisë në Arsimin dhe Aftësimin Profesional (AAP) në Kosovë është vendosur në vitin 2011 me Kornizën Kombëtare të Kualifikimeve (KKK). KKK fokusohet në sigurimin e cilësisë së kualifikimeve, të cilat validohen dhe aprovohen nga Autoriteti Kombëtar i Kualifikimeve me qëllim sigurimin e cilësisë së certifikimit të rezultateve të të nxënit. Megjithatë, menaxhimi i cilësisë në nivel të sistemit me qëllim përmirësimin e efektivitetit dhe efiqencës së sistemit të AAP nuk është rregulluar mjaftueshëm. Si rrjedhojë, qasja e institucioneve që janë përgjegjëse për proceset e jashtme të sigurimit të cilësisë në sistemin e AAP është e fragmentuar.

Studimi synon të eksplorojë ndikimin e kësaj discrepance në nivel të sistemit tek proceset e cilësisë në nivel të shkollave profesionale. Procesi i mbledhjes së të dhënave është realizuar gjatë periudhës shkurt-korrik 2020, duke përfshirë 20 shkolla profesionale- partnere të Projektit ALLED 2 . Për analizën e proceseve në nivel shkolle është shfrytëzuar teknika e fokus grupit me Koordina-

Aspects of quality assurance in Kosovo: Perspektive of VET schools

Lindita Boshtrakaj, External quality assurance consultant - ALLED 2
E-mail: lindita.boshtrakaj@gmail.com
Anton Gojani , Coordinator for Quality Assurance and Higher Education, ALLED2
E-mail: anton.gojani@ubt-uni.net

Abstract

Quality Assurance Framework for Vocational Education and Training (VET) in Kosovo was set in 2011 with the National Qualifications Framework (NQF). The NQF focuses at quality assurance of qualifications, which are validated and approved by the NQA with a view of assuring quality of the certification of learning outcomes. However, quality management at system level with a view of improving effectiveness and efficiency of the VET system is not sufficiently regulated. As e consequence, a fragmented approach between the institutions responsible for external processes of QA in VET system is evident. .

The study aimed at exploring how the quality processes at VET schools are affected by these discrepancies at system level. The data collection process was conducted during Feb-July 2020 covering 20 VET schools- partner of ALLED 2 Project. With a view of exploring QA processes at school level, the focus group technique was applied with Quality Assurance Coordinators (QACs) and School Directors.

torët për Sigurim të Cilësisë (KSC) dhe drejtorët e shkollave. Të dhëna shtesë për një analizë më të thelluar janë siguruar përmes aplikimit të një pyetësori me KSC dhe përmes analizës së raporteve të fundit të vet-vlerësimit që janë përgatitur nga shkollat pjesëmarrëse ne hulumtim.

Gjetjet kryesore nxjerrin në pah se në nivel të ofruesve të AAP (përfshirë shkollat) vlerësimi i brendshëm është obligativ dhe nga shkollat profesionale kërkohet (sipas Ligjit) që të kenë mekanizmat e brendshëm për sigurim të cilësisë. Megjithatë, këta mekanizma nuk janë të konsoliduar dhe procesin e vet-vlerësimit e karakterizon një dozë formaliteti për përmbushjen e një obligimi, por jo për t'i kontribuuar përmirësimit të cilësisë. Mbështetja e jashtme për këto procese është shumë e kufizuar dhe numri i shkollave që realizojnë vlerësimin e brendshëm është në rënie. Prandaj, për cilësinë e rezultateve në AAP nuk mjaftojnë vetëm masat të cilat koncentrohen në disejnimin e kualifikimeve dhe në procesin e certifikimit. Proceset efektive për sigurim të cilësisë nënkuptojnë një qasje sistemore, komplementare dhe gjithëpërfshirëse drejt përmirësimit të cilësisë

Fjalët çelës: Arsimi dhe aftësimi profesional, sistemi për sigurim të cilësisë, vlerësimi i brendshëm, përmirësimi i cilësisë, menaxhimi i cilësisë.

Additional data for an in-depth analysis were obtained through a questionnaire applied to QACs and through analysis of the latest self-assessment reports (SAR) prepared by VET schools that participated in the survey.

Key findings reveal that at VET provider level (including schools), a statutory internal evaluation is in place and VET schools are required (by Law) to have internal quality-assurance mechanisms. However, these mechanisms are not consolidated and there is a dose of formality in implementing the SA process to fulfil a requirement but it is not really contributing to quality improvement. External support to these processes is very limited and the number of schools that implement internal evaluation is decreasing. Therefore, for quality outcomes of VET it is not sufficient to have in place measures that only concentrate on qualifications design and certification process. Effective quality assurance implies a systemic, complementary and overarching approach towards quality improvement.

Keywords: Key words: vocational education and training, quality assurance system, internal evaluation, quality improvement, quality management. .

Shtypi

Shtypshkronja “Blendi”, Prishtinë

Tirazhi: 250 copë

Katalogimi në botim – (CIP)
Biblioteka Kombëtare e Kosovës “Pjetër Bogdani”

37(496.51)(06)

Libri i abstrakteve : nga konferenca shkencore : Cilësia e arsimit parauniversitar në Kosovë dhe kahet e zhvillimit. - Prishtinë : Instituti Pedagogjik i Kosovës, 2020. – 76 f. : ilustr. me ngjyra; 24 cm.

ISBN 978-9951-591-53-9

ORGANIZUAR NGA:
ORGANISED BY:

INSTITUTI
PEDAGOGJIK
I KOSOVËS

CARITAS Schweiz Suisse Svizzera Svizra

ISBN 978-9951-591-53-9

9 789951 591539